

EPA

2004-2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

LABOR IMPROBUS OMNIA VINCIT

MAGYAR GRAFIKA

A GRAFIKAI IPARÁGAKAT
FEJLESZTŐ FOLYÓIRAT
SZERKESZTI ÉS KIADJA
BIRÓ MIKLÓS
MEGJELENIK HAVONKINT
<UNGARISCHE GRAPHIK>
CIMŰ MELLÉKLAPPAL
ELŐFIZETÉSI DÍJ EGÉSZ
ÉVRE 40 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL
BUDAPEST VII, RÓZSA UCCA

25

AUGUSZTUS VIII. ÉVF. 8. SZÁM

KNERA

GRAFIKAI MŰVÉSZETEK KÖNYVTÁRA

Júniusban megjelent
a Grafikai Művészetek Könyvtára hatodik kötete:

FREUND JENŐ:

PAPIROS A GRAFIKÁBAN

több mint száz melléklettel

Egy kötet ára a tizennyolc kötetre tervezett sorozat előfizetése esetén 3.20 pengő, egyenkint 4.— pengő. Bolti ára 5.— pengő. Megrendelések Novák László szerkesztőhöz intézendők, VIII., Conti u. 4. (Világosság-nyomda.) A könyvtár eddig megjelent négy kötetéből vannak még példányok. Bolti ára e köteteknek 5.— pengő.

B W

Első magyar nyomdai festék- és hengeranyaggyár

BERGER ÉS WIRTH

Elismerten legjobb minőségben szállít kő- és könyvnyomdai, offset- és könyvkötészeti festéket. Elsőrendű hengeranyagokat gyárt, hengerek átöntését vállalja.

BUDAPEST IX., MÁRTON UCCA 19. TELEFÓN: JÓZSEF 306-35

Fiókok: Berlin, Barmen, Hamburg, Amsterdam, Leningrad, Prag, Rio de Janeiro

BESZERZÉSI FORRÁSOK

BETŰ ÉS LÉLIA

Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest, VI., Dessewffy ucca 32. Divatos szöveg- és cím-betűk minden nyelvhez. Síma és mintázott rézléniaák, Elvállalja egész nyomdai berendezések szállítását. Telefon: 223-70.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon: József 348-12.

Plakát- és könyvkötőbetűk, Ferrotipek, Dornemann & Co. Magdeburg. Képviselet Pusztafi Zsigmond Budapest V., Tátra ucca 6. és Cluj-Kolozsvár, Str. M. Filipescu 10.

Schriftguss AG. vorm. Brüder Butter betűöntőde, Dresden. Magyarországi vezérképviselete: „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

SZEDŐGÉPEK

Mergenthaler Setzmaschinenfabrik G. m. b. H., Berlin. Linotype sorozódó és öntőgépeinek képviselete: Gutenberghaus Gebrüder Geel, Wien VII., Lerchenfelderstrasse 37. Budapest II., Hunyadi János út 12. Telefon: T. 237-74.

Typograph G. m. b. H. Setzmaschinenfabrik Berlin NW. 87. Képviselet: Tanzer Miksa Budapest VII., Akácfa ucca 50. Telefon: József 406-31.

Intertype, a legtokéletesebb és legmegbízhatóbb szedőgép. Magyarországi vezérképviselet: „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

PAPIRNEMŰEK

Vasadi és Vértesi levélhoríték- és papírneműgyár Budapest VI., Vörösmarty ucca 50. Készít mappákat, diszlelvélapírokat és mindenfajta levélhorítékokat. Telefon: T. 221-14. és T. 130-86.

OFFSETGÉPEK

A világ legtokéletesebb offsetsajtóinak gyára a George Mann & Co., Ltd. cég, London V. C. I. Magyarországon képviselet: Pusztafi Zsigmond grafikai szaküzlet, Budapest V., Tátra ucca 6. Telefon: 231-43.

A Frankenthali offsetsajtók felülmúlhatatlanok. A Schnellpressenfabrik Frankenthal, Albert & Cie AG. Frankenthal cég magyarországi vezérképviselete: Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest VI., Dessewffy ucca 32. Telefon: 223-70.

A legújabb Horn-rendszerű offsetsajtók vezérképviselete: „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

FESTÉKEK

Lorilleux Ch. és Társa nyomdafesték- és hengeranyaggyár. Iroda: Budapest IX., Ferenc József rakpart 27. Gyár: Budafokon. Telefon: József 448-43 és József 448-44.

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntőde Budapest IX., Márton ucca 19. Telefon: József 306-35.

Michael Huber festékgyár, München. Állandó nagy raktárt tart magyarországi vezérképviseleténél: „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. cégnél, Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon József 348-12.

KLISÉK

König és Bayer fotokémigráfiai műintézet klišégyára Budapest VII., Wesselényi ucca 54. Telefon: József 359-91.

Kliséket méltányos áron és legjobb kivitelben készít a Pallas kemigráfiaja Budapest V., Honvéd ucca 10. Telefon: Teréz 205-67. 205-68.

Kurcz és Lajta cinkográfiai műintézete Budapest VIII., Vig ucca 3. Telefon: J. 353-18.

SZAKÜZLETEK

Nagy raktárt tart mindenféle, a grafikai iparokban használatos gépekből és felszerelésekből a „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon: József 348-12. Új, használt és javított kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti gépekből és egyéb felszerelésekből, anyagból nagy raktárt tart.

NYOMDAGÉPEK

Schnellpressenfabrik Frankenthal, Albert & Cie AG. Frankenthal, Pfalz. Gyorsajtói és offsetsajtói világhírűek. Vezérképviselet: Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest VI., Dessewffy ucca 32. Telefon: 223-70.

Rockstroh Werke AG, Holdenau. Képviselet: Tanzer Miksa grafikai szaküzlet Budapest VII., Akácfa ucca 50. Telefon: József 406-31.

Universal Grafikai Szaküzlet Rt. Budapest VIII., Rákóczi tér 2. Telefon: József 348-12.

Winkler, Fallert & Co. AG. Bern, magyarországi vezérképviselete: „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

HENGERANYAG

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntőde Budapest IX., Márton ucca 19. Hengeröntést vállal a legjobb anyagból. Jobb és olcsóbb a házi öntésnél! Telefon: József 306-35.

Gödinger Béla hengeranyag-gyára és hengeröntődjé, Budapest VIII., Tánácsos ucca 7. telefon: József 424-23, szállítja a legjobb hengeranyagot, a végzi a legkitűnőbb hengeröntést.

GÉPJAVÍTÁS

Gépszerezést, gépjavítást bárhol vállal a pontosan teljesít Klein Ernő, grafikai gépek és szerelvények gyára, Budapest VIII., József ucca 72. Telefon: József 372-39.

Mindenféle gépjavítást elsőrangú szakszerelők által végeztet a „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V., Csáky ucca 49. Telefon: Lipót 904-57.

RENDELÉSNÉL

SZIVESKEDJÉK A
MAGYAR GRAFIKÁRA
HIVATKOZNI!!!

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ

MAGYAR GRAFIKA

HAVONKINT MEGJELENŐ GRAFIKAI FOLYÓIRAT

UNGARISCHE GRAPHIK

CÍMŰ NÉMETNYELVŰ MELLÉKLAPPAL

SZERKESZTI ÉS KIADJA BIRÓ MIKLÓS

FELELŐS SZERKESZTŐ WANKO VILMOS

FŐMUNKATÁRSÁK: HERZOG SALAMON ÉS KNER ALBERT

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST VII, RÓZSA UCCA 25. SZÁM

BIRÓ MIKLÓS NYOMDAI MŰINTÉZETE ÉS KIADÓVÁLLALATA

A Magyar Grafika előfizetési díja Magyarországon:

Nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak egész évre 40 pengő, félévre 21 pengő

Egyes számok ára nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak 4 pengő

Pályázataink eredménye

Mult évi pályázatunk alkalmával már leszögeztük volt, hogy a nemesebb feladatok megoldására nagyon nehezen lehet szaktársainkat sarkalni.

Ezt mutatta úgy az I. szakcikk-pályázatunk, mint fedéltervezési pályázatunk eredménye is. Szakcikkre csak beérkezett, vérbeli szakírók küldtek be értékes munkákat, a kezdők távotartották magukat, holott e pályázattal éppen azt akartuk elérni, hogy az ifjú generáció is kivegye a részét a szakcikkírásból. Szedéspályázatunkon, igaz, sok munkával vettek részt az ambíciózus kollégák, de túlnyomó részük nem szentelt nagyobb figyelmet a pályázati feltételeknek s teljesen önkényesen magyarázta azokat, úgy, ahogy azt a feladat megoldása fölötti töprengésből kipattant ötletük megvalósítása megkívánta.

Újabb pályázatot írtunk ki tehát s ennek eredménye — sajnos — megint csak nagyon szomorú.

Szakcikk-pályázatunkra összesen három munka érkezett be s ezek közül az egyik egyáltalán nem felel meg sem a várakozásnak, sem a feltételeknek.

Ezt az egyet figyelmen kívül hagyni kényszerülvén, a további két cikk jutalmazását határoztuk el, de csakis azért, mert nem akarjuk a pályázat meddőségének kimondásával az ily szakirodalomfejlesztő eszköz iránti bizalmat megrendíteni. A két cikket jutalmazva, kitünt, hogy mindkettőnek szerzője régi ismerősünk, kiváló szakíró. Óhajunk, hogy a kezdőket serkentjük cikkírásra, tehát ezúttal sem teljesült.

A szakcikk-pályázatra beküldött munkákról a következő véleményünket szögezzük le:

„*Granum Salis*” jelige alatt „*Ötletes legyen a szedő!*” című cikk küldetett be pályázatunkra, amelyet a köznap gyakorlatból merített megfigyelések sugalltak. A cikk élvezetes és közvetlen módon sorakoztat fel egynéhány olyan eshetőséget, amely a gyakorlatban igen gyakran fordul elő s megjelöli a módját, hogy ilyen esetekben ötletességünk segélyével miként oldjuk meg az elénk torló problémát. Nagy kár, hogy a közlemény csak rövid lélegzetű s nem terjeszke-

dik ki részletesen a kiválasztott tárgykör kibogozására.

„*Typo*” jelige alatt „*A gyorsajtó festékező művének kezelése*” címen alapos és hasznos cikk futott be pályázatunkra. Az értekezés a régi gyorsajtók primitív festékező műinek leírását és a modern festékező szerkezetekkel való összehasonlításával és az ezekkel elért eredmények ismertetésével valóban olyan témát dolgoz fel, amely a magyar szakirodalomban ritkán nyer nyilvánosságot. A modern festékező művek kezelésének tárgyalásával hasznos útmutatással szolgál főként a fiatalabb generációnak.

„*Veracitas*”. E cikk „*A hírlapok technikai előállítása*” címet viseli. Sokat ígérő cím, amely alatt következő elmélkedés azonban ebből mit sem nyújt. A cikk valójában a mai hírlapszedéstechnika kritikája olyan szakíró tollából, aki az újabb időbeli hírlapszedéstechnikával semmiképp sem tud megbarátkozni s visszasírja a kéziszedéssel előállított lapokat. Nem tagadjuk, hogy az 5—6 évtizeddel ezelőtti lapok szedéstechnikája egyszerűbb, simább és talán tetszetősebb is volt, de nem szabad elfelejtkeznünk arról, hogy ezek a lapok kéziszedéssel, a mainál sokkal nyugodtabb munkamenetben, sokkal lázmentesebb körülmények és életviszonyok között készültek. A mai hírlapot lehetetlenség volna hasonló technikával előállítani, részben azért, mert a mai élet sokkal lázasabb és idegebb lüktetésű, mint volt 60 évvel ezelőtt, részben azért, mert ma a szedőgéptechnika uralja a hírlapszedést s ennek lázasan gyors munkamenete rányomja bélyegét a lapelőállítás címszedési, tehát — legalább nálunk — még túlnyomóan kéziszedésű munkarészleteire is, sőt a lapterdelés technikájára is. De nem engedné meg a szolidabb szedéstechnika alkalmazását a lapoknak egymás közötti élet-halálharcszerű versengése sem, amely ma már a legkomolyabb napilapoknak a címszedését is a boulevard-lapok címszedési technikája felé sodorta. Amit a cikkíró a mai lapelőállítás technikájából kifogásol, bizonyos mértékig helytálló kritika: igaza van abban, hogy kellemetlenül hatnak a gépszedésben előforduló

nagy szóközök, durva és helytelen szóelválasztások, de mindnyájan tudjuk, hogy ezek olyan hibák, amiket a hírlapszedéstechnika hallatlanul felfokozott gyors menete idéz elő s amelyeknek korrigálására nem jut idő. A címszedésben előforduló helytelen szóelválasztások ostorozása ezzel szemben helytálló, mert ennél a műveletnél már nagyobb gonddal végezhető a munka. Viszont nem lehet „merész technikai merényletnek” és „futurista irányzatnak” minősíteni pl. a kurzívából szedett címeket, vagy ilyeneknek a ritkítását. Épp így nem szabad a technikai lehetetlenségek közé sorolni a keskeny címbetűk alkalmazását sem. Gondoljunk csak az amerikai lapok címbetűire, amelyeknek nagy része éppen ilyen keskeny antikva és groteszk betűfajtából való s annyira bevált, hogy odaát senkinek sem jut eszébe azokat kifogásolni. Végül a cikkíró kifogásolja a lapok hirdetéseinek expresszionista és kubisztikus irányát, ami annál kevésbé lehet helytálló, mert olyan szedésmodorú hirdetések lapjainkban igazán ritkán fordulnak elő. Hogy napilapjaink hirdetései nagyrészt rosszak és pongyolák, az igaz lehet, de ennek okát nem csupán a hirdetésszedőkben kell keresni, amiről különben már többször volt szó lapunk hasábjain is.

E cikk — mint fentebb említettük — kritika inkább, mint szakcikk, amit pályázatunk feltételeiben kértünk s nagy hibája, hogy cikkíró a mai laptechnikát túlságosan régimódi ökluláren szemléli, amikor kifogásait felsorakoztatja.

A fentiek alapján úgy véltünk a legigazságosabban dönten, hogy a pályázat I. és II. (25 és 20 pengős) díját egyesítve és két egyforma díjra osztva a

„A gyorssajtó festékező művének kezelése” című cikk szerzőjének, *Lau-pál Antalnak* (Kassa-Kosice) és az „Ötletes legyen a szedő!” című cikk írójának: *Rasofszky Andornak* (Budapest) ítéljük oda.

*

Levélfelre és reklámlapra kiírt pályázatunk eredménye egyáltalán nem kielégítő. A pályázók egy része ismét félreértette a pályázati feltételeket,

melyek szerint tervezendő volt egy levélfej és egy reklámkártya. A pályázók közül hárman csak levélfejjel pályáztak, egy pedig 14 levélfejhez csak 5 reklámlapot tervezett.

Általánosságban szólva a munkákról megállapítható, hogy nagyjából közepes nivójú munkák; egyik sem emelkedik a különösen jellegzetes érdekességű munkák nivójára.

Részletes bírálatunk a következő:

Az „*Ambra*” jeligéjű levélfej, mint vázlat, jóhatású munka benyomását kelti, de szedésre átültetve nyugtalan volna, mert a felhasználandó vékonyvonalú groteszk betű artisztikusságánál fogva hol keskeny, hol gömbölyded betűkkel bír s így tömör foltszedésre nem alkalmas.

A *munka nemesít*: A levélfej szimmetrikus megoldású gyenge kompozíció; ezzel szemben a reklámlap tér- és foltelosztásban jól kiegyensúlyozott megszokott szedéskomplexum.

Curzív: Négy évvel ezelőtti stílusunkban készült munkák. A levélfej hibája, hogy a magyar szöveg tömörsége és összefüggő konstrukciója mellett a német és az angol szöveg széttagolódott.

Kiszedhető I. Ia: Ismerős motívumok úgy a levélfejnél, mint a reklámlapnál. A kompozíció sem az egyiknél, sem a másikonál nem érdekes s a levélfej hibája, hogy a főszövegcsoporthoz (a magyar) a dekoratív jellegű vonalakkal túlságosan széttagolatott.

A „*Koch*” jeligéjű munka a pályamunkák között a legfrissebb ötlettel dicsekedhet. Van benne újszerűsége, de kompozíciója befejezetlen: a szélső, marginálisszerű szedés teljesen különváltan szerepel a papírsíkon.

Munkánélküli 1—14: A levélfejek — egy kivételével — túlzottan lendületes megoldású munkák, az 5—6 évvel ezelőtti stílusnak megfelelő szelvényben. Ez a túlzás — különösen a hullámos vonalú sorokkal szedett fejkéknél — kárára vált a munkáknak. Egyes levélfejeknél ugyan a hajlított sorok határozottan dekoratív módon érvényesülnek. Kiemelkedő kompozíció a 6. számú munka, amely egyenes soraival, jó elosztásával jó hatású munka benyomását kelti, egyetlen ki-

fogásolni való a kissé nagy vignetta, melynek alkalmazása a levélfejet túlmagasra szabta. Az öt (1-4. és 6.) reklámlap a levélfejekről teljesen elütő stílusban készült. A legjobb közöttük a 6. számú, amelynek kompozíciója elég jó konstrukció s hatásos a 3. számú is, noha ötlete nem eredeti.

Neuland: A levélfej szedésmegoldása elég érdekes, ha nem is újszerű. Kár, hogy a hideg színhatást a szöveg közé ékelt dekorációnak melegsínnel való tervezése által meg nem törte. — A reklámlap expresszionista ízű gondolata határozottan jó s ötletesség dolgában sikerültebb a levélfejnél is, de összehatásában kissé nyugtalan.

Non omnis moriar: A levélfej megoldása egyszerűsége mellett is ötletes megoldás. A reklámlap igen jó megoldású, hatásos munka. A hatás fokozható lett volna a felszólító mondatrészeknek még markánsabb betűkkel való szedése által.

A „*Pál I. és II.*” jeligéjű munkák szedése kissé nyugtalan. Különböző dekoratív részei csak rajzban oldhatók meg, amit a pályázat feltételei nem engednek meg.

Vénusz: Egyszerű, hirdetésszerű megoldások; szaklap-nyomatványokhoz nem méltó köznap kiétel. A levélfej különben túlmagas, a levélpapírnak több mint kétötödét foglalja el.

Ez alapon megállapítható, hogy a pályázat végeredményben nem járt az óhajtott eredménnyel. Beható megfontolás után döntésünk a következő:

A Magyar Grafika szerkesztősége a beérkezett munkák között nem talál olyan értékű munkákat, amelyek méltók volnának egy grafikai szaklap levélfejének céljaira. A pályázatot tehát ebben az értelemben meddőnek nyilvánítja. A három legjobbnak vélt munkát azonban — miután a pályázatot megújítani nem lehetséges — 10—10 pengős jutalomdíjakkal honorálja vígaszdíjazásként.

E munkák: 1. a „*Koch*” jeligéjű munka: tervezte *Horváth Ferenc* (Bíró Miklós); 2. a „*Munkánélküli 6*” jeligéjű munka: tervezte és szedte: *Beke Zoltán* (vidéki); közelebbi címe ismeretlen) és 3. a „*Non omnis moriar*” jeligéjű munka, melyet *Kurucz István* (Zalaegerszeg) tervezett.

Vadász Miklós grafikus és festőművész

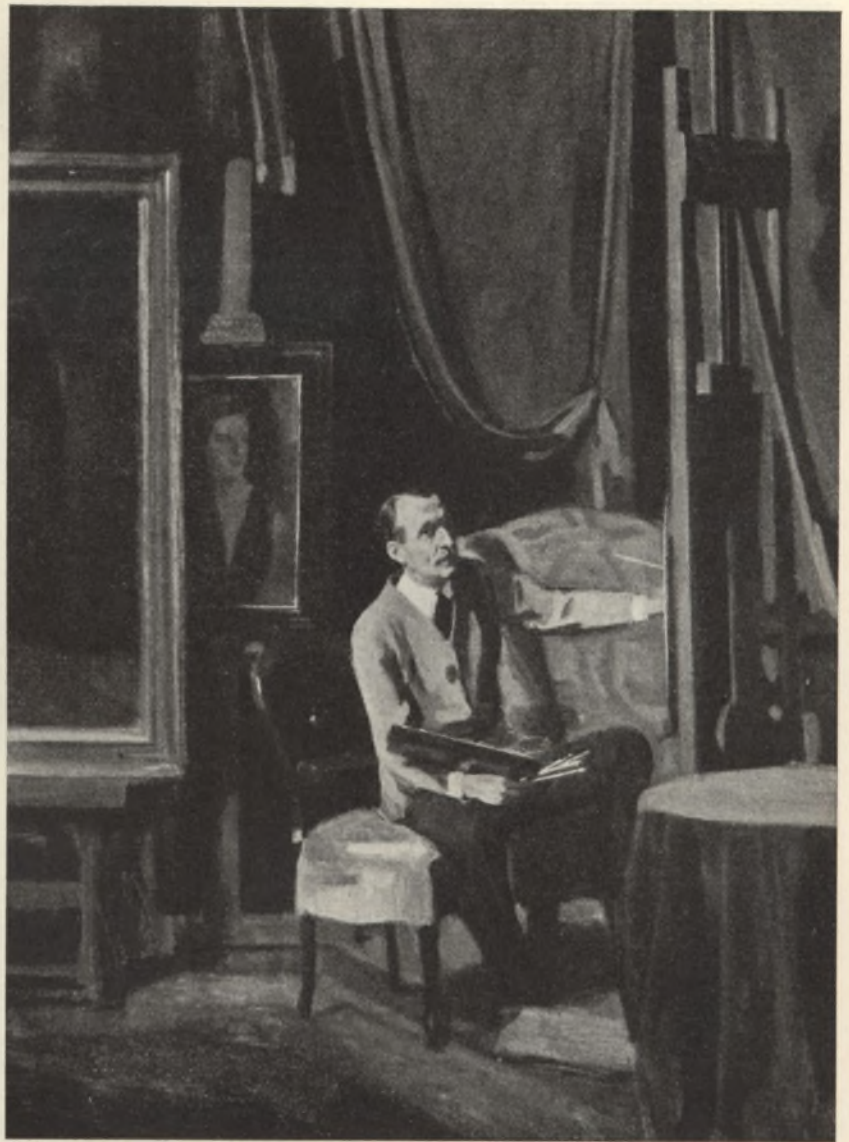
Alig volt több tizennyolc évesnél, mikor a pesti iparművész-iskola végzett növendéke zsebében a rézkarcoló tanfolyam oklevelével Párizsba került. És negyvenhárom éves volt, mikor visszakért az anyaföldre, szülővárosába. A közbeeső negyedszázad egy ragyogó élet s egy sziporkázó grafikai tevékenység minden világvárosi örömet magába zárja. Vadász Miklós halálával nemcsak a magyar művészi életet érte pótolhatatlan veszteség. Az európai, főként a francia nagyvárosiaság „vie heureuse”-ének, gáláns életének is megfogyatkoznak a színei. Mert Vadász Miklós egész temperamentumával, kifinomult érzékenységgel ezt a gazdag skálájú életet szolgálta. Ennek küzdelmeit és szenvedélyeit. Vágyait és kielégüléseit. Szép nőit, hatalmas urait, tábornokait, diplomatáit, nagyhercegeit, — igaz, hogy vergődő vádlottjait és fuldokló özvegyeit is. Mikor hazulról elindult s először került Párizsba, ott még teljes infernalis erejében érvényesült Toulouse Lautrec rajzoló-ónja. A bar, az éjfélutáni kávéház királynőinek s lovagjainak kissé groteszk elrajzolása. De Vadász Miklós akkor még szigorú disciplinák fegyelmét parancsolta magára. A Jullian-akadémiára járt, esti szabad tanfolyamokon készített croquisokat s a pedáns készültségű Jules Lefebvre festőművész-tanítványává szegődött. Csak lassan, lassan adta át magát annak a kellemes, friss és poentírozott grafikai impresszionizmusnak, melyből szinte stílust kovácsolt magának. Akik jártak Párizsban a művészkocsmák tájain, a Grand Chaumière közelében, Tillion apó vendéglőjében, még találkozhattak Vadász akkori rajzaival és akvareljeivel. Ezekkel a finom érzelmességgel és halk erotikával fűtött rajzokkal, melyek egykor talán a francia múzeumokba fognak kerülni, hogy a „fin de siècle”, a tizenkilencedik század utolsó évtizedének hangulatvilágát adják, Lautrec és Pascin mellett a leghűségesebben.

Vadász Miklóst ragadta magához a hírnév, a jólét, az előkelőség. De ott

volt a másik hangos sentiment is, amely idefűzte. Az akkori Budapest, ez a bimbózó nagylány vonzotta őt, szüziességével és bűneivel. Chroniqueurje lett a háborúelőtti Pest erkölcseseinek is. És minden plakátjába, amit itt csinált (Kőbányai Sörfőző, Emmerling, Az Est-plakátok, az épügy bele van írva, mint a magyar katona kemény apológiája a harctéri skiccek felejthetetlen vonásaiba. Legfőként és

legszebben persze a Pál uccai fiúk illusztrációiba, amelyben megismerni a jának fölényes könnyedségét, de ezen Le Rire és a francia vicclapok rajzolófelül még valamit. Azt a megnevezhetetlen valamit, ami a pesti gyerekből lett híresség lényébe mindig egy csöppnyi melankóliát is kevert.

Vadász Miklós e fölfelé ívelő művész-karrier útján a háború utáni időkben jutott el delelőhöz. A nagy föl-

Vadász Miklós †

Önarckép

fordulás utáni cifrázkodó és tunya élet, a világvárosi éjszakák hírességei, papirosnevezetességei és demimondjai szinte ciklusok egymásutánjában jelennek meg rajzaiban. Ezeket a rajzokat akkor már nemcsak a francia élc-lapok, hanem a nagy berlini világ-lapok s bécsi vállalatok is teljes, színes pompájukkal bocsátják közre. Jeritza-portréja, az amerikai dollármilliomosok európai műveleteit felsorakoztató képsorozata, a M. E. M. illatszerreklámjai világszerte közkezen forognak s ezer meg ezer példányban őrzik egy szellemes charmeur finom megfigyeléseit. Mindenütt ott van, ahol az élet zajlik s mindent feljegyez, csipkeszerű könnyedséggel, de olykor azzal a fájdalmas grimasszal is, mely a francia karikatúráknak nemes öröksége.

Egy évvel ezelőtt Amerikában voltak nagy sikerei s tulajdonképp csak itt tért át az olajfestésű nagy portrékra. Dekoratív hatások kikeresésében, a méltóság egyszerű s közvetlen kifejezésében ezt a mesterséget virtuozitással tudta felfokozni. Ebből az időből való

félénkségében is biztoskezü önarcképe, melyet a Magyar Grafika e számában mutatunk be, hogy a friss és lendületes grafikai ötletek ifjúkorával ezt a reprezentáns műfajt szembeállítsuk. Szívjóságát, törekeny, elegáns lényét barátai emlékezete őrzi. A színek pedig, melyek alakjai ruháiból, meleg testéből áradnak, még sokáig fognak lebegni e csodálatos város nyári éjszei és napsütéses délelőtti felett.

—i.—l.

Beküldött könyvek

Magyar könyvművészet — német szakfolyóiratban. Az „*Offset-, Buch- und Werbekunst*”, ez a kitűnően szerkesztett német folyóirat, most megjelent füzetét a lipcsei könyvművészeti kiállítás tanulságainak szenteli. Szébb-nél-szebb példákat szed össze a modern könyvillusztráció, tipográfia és könyvkötés színvonalának bemutatására. A választékos anyagban is helyet jutott a magyar könyvművészetnek: a Kner cég klasszikus magyar író-

sorozatának két címlapját mutatja be, melyeket Kozma Lajos tervezett. De ezeknél a már ismert tipográfiai mintalapoknál is szebb az a színes fotólitóban közölt bekötési tábla, melyet ugyancsak Kozma Lajos tervezett egy Lipszében kiállított könyv részére. A kék, piros és arany színekombinációval készült fedél a magyar és török ornamentikának csodás egyszerűségű keveréke. Azt mondhatni: virtuóz bizonyítéka annak, hogy e két keleti fajtának vonaltemperamentumában mily sok rokonság van, szelíd és erőszakoltság nélküli átmenet az egyiknek világából a másikba. Az első, bevezető illusztrációja ez az *Offset-, Buch- und Werbekunst* ünnepi számának. S kétségkívül a legszebb és valamennyi példa közt. Örömmünk és büszkeségünk lehet, hogy a magyar könyvművész keze a kultúra öröklőmásaiban is ki tudja tűzni egy fájdalmasan visszaszorított népnek magasan lobogó zászlaját.

—
A *Gutenberg-évkönyv*. Másodízben jelenik meg hatalmas, testes kötere a

Vadász Miklós †

Plakátok (Az Est engedélyével.)

mainzi Gutenberg-Társaság évkönyvének, egy csomó igen értékes tanulmányal és nagyon sok illusztrációval. Talán a legszebb, leggondosabb ajándék, amivel a szakirodalom kedveskedhetik tipográfusnak és könyvkedvelőnek. Azzal a komolysággal és nemzetközi érdeklődéssel készült ez a könyv, mely a német szaktudományt jellemzi és amelyet a német könyvészeri archívumokban már megszoktunk. Négy főrésze oszlik a tartalma: a történelmi részre, a jelenkor könyvnyomtatását tárgyaló, továbbá az írástípusokkal és a könyvkötéssel foglalkozó tanulmányokra. Leggazdagabb a történelmi rész, melyben német, francia és angol nyelven jelentek meg essay-k. Bennünket legközelebről a magyar vonatkozású részek érdekelnék. A Royer-család könyvnyomató tevékenységéről és a pozsonyi, meg a pesti nyomdai viszonyok tizennyolcadik századi képéről Fitz József dr. tanulmánya tájékoztat. A híres lőcsei

Brewer-nyomda mintegy százéves történetét (1584—1685), művészeti és kulturális jelentőségét Pukánszky Béla dr. fejezeti cikkében. Mindkét tanulmány becses adattár. A modern könyvre vonatkozó ismertetések sorában legérdekesebb a félszázados londoni Curuen-Press gazdag illusztratív anyaggal támogatott ismertetése. De az orosz szovjet egészen különleges elementáris grafikájának és a lengyelek s ukránok háború utáni könyvművészeti törekvéseinek széleskörű bemutatásával találkozunk a könyvben. Érdekes egy a modern könyvkötés anyagszerűségével foglalkozó cikk, de bennünket nyomdászati szempontból főként a betűöntődék új anyagainak bemutatása érdekelhet azon szakszerű megjegyzések kíséretében, melyeket ezekhez Julius Rodenberg fűz.

—
Szine-Java. Ez a kissé szokatlan hangzású cím egy könyvsorozat gyűjtőcíme, amelyben a magyar és külföldi

regényirodalom egy-egy önálló kötetét indítja útjára a Pantheon részvénytársaság. Az olcsó könyv körül ma nagy harc folyik, mert a mai csonka ország területén is sokkal több a könyv olvasó, mint volt a békebeli Nagy-Magyarorszáé. Ez a kiadói harc, mely a legfrissebb könyv olvasó néprétegek, a frontokon olvasásra kapott munkásosztályok fogyasztására pályázik, nem válogatós az eszközökben. Hol a papírtömegek súlyával, hol a tartalom szenzációs, fantasztikus vagy érzélgős anyagával, de rendszerint igen egyszerű fogd-meg-elvekkkel törekszik ama bizonyos „alsóbb rétegek” meghódítására. Mindebből a közízlésnek és a kultúra szélesbedésének nem sok haszna van. Az ily kísérletek tartós erkölcsi nyereséget csak akkor jelentenek, hogyha az aránylag olcsó árért tartalmilag és formailag is értékes könyvet nyújtanak. A Szine-Java könyveiben ezt a törekvést látjuk megcsillanni. Fűzve egy pengő hatvan fil-

Vadász Miklós †

Plakátok

lérért, kötve két pengő hatvan fillérért szokatlanul ízléses könyvet ad a vásárlónak: jó papíron, tiszta tipográfiai munkát, kellemes szervírozást. S amint a megjelent kilenc könyvből látni: eredeti vagy fordított regényeket az utolsó évek terméséből. Mert ennek az olcsó szépirodalmi könyváradatnak, mely napjainkban dül, megvan az a kellemetlen egyoldalúsága, hogy öröké a „klasszikus”, tehát tantíémekkel többé nem törődő írók műveit nyújtja a nyájas olvasóknak s így a most felmerült írói értékek útja a széles olvasórétegekhez szinte teljesen el van vágva. A Szine-Java írói közt Dahl, Schnitzler, Dekobra, Bennett, a magyarok közül Szini Gyula és Andai Ernő neveivel találkozunk, olyanokkal, akik a mi korunk társadalmának, értékeinek és lelki konstrukciójának tudják a keresztmetszetét adni. A

könyvek megjelenésbeli egysége *Fióra Margit* ízléses borítékrajzaival szintén a korszerűséget és gondosságot hangsúlyozza. Nekünk különösen a kötött könyvek tetszenek. Itt a vászon piros színének s a kiadó-szignet aranyos nyomásának olyan harmónikus összhangzásával van dolgunk, amely akár milyen külföldi nagyvállalatnak is becsületére szolgálna. Azt, hogy itt filéres megtakarításokkal vagyonokat lehet a közzítés rovására gyűjteni, mi tudjuk legjobban. S hogy a napi kritika e lényeges követelményeket észre sem veszi, folyton tapasztaljuk. Helyénvaló tehát, ha itt regisztráljuk, követésreméltó példának nyilváníttuk a Pantheon nagy erőfeszítését, mellyel az olcsó magyar könyveknek is kívánatos külsőt ad s így teszi oda őket, mint valaha régen mondták: a művelt családok asztalára. W. P.

tással mellőzni. Egy nemzetközi kiállítást illik megnézni.

Erről a nemzetközi kiállításról a látogatója már az első szempillantásban megállapíthatja, hogy afféle „könnyűipari” kiállítás. Talán huszonöt-harminc fülkéje van, de ezek annyifelé kiáltoznak, annyi színben harmonáznak, úgy össze-vissza muzsikálnak, mint a nagytétényi fúvósok. Azt már megszoktuk, hogy minálunk a háborúutáni infláció óta összetévesztik a kiállítást a vásárral. De hogy ilyen alaposan összetévesztik a nemzetközi reklámot a magyar szentistvánnap i ökörsütéssel, az a magyar kiállítások viharezett történetében is szokatlan.

Mert vajjon mit gondoljunk egy olyan rendezősegről, amelyik még tisztában sincs a reklám szó jelentésével. Reklám: ez jelenti az üzleti propaganda minden fajtáját, mely nyomtatott, élő, írott, rajzolt, világító és egyéb elképzelhető szavakkal veti ki világba egy cég márkáját. De hogy miért reklámkiállítás az, amelyikben „sütiké”-t árulnak édességekkel, vagy hajhálót férfiakkal patent dugókkal, azt e sorok szerény írója még a pesti erkölcsök történeti ismerete alapján sem tudja elgondolni. Van itt — igaz — egynehány papírral kiteremtettézt, plakátokkal teleragasztott kis bódé, mindenféle könyvekkel telerakva. S rajtuk nagy könyvkiadó- és nyomdavállalatok cégtáblája. Van néhány félig megoldott s olcsón összeszedett, egyébként tūrhető reklámfülke is. Az Ujság rotációs gépén legalább van valami ötlet, ha kiviteléhez nem is volt elég bőkezűség. A Wodiáner cég nyomdai reklámszobájában legalább egy jóízlésű szándék, ha nem is kifogástalan. Az Egyetemi nyomda kis szobája is ad valami kis kiállítási hangulatot. De ami azon felül van... Pappendekliből való Margitszigetek és szanatóriumok, óvodás-gyerekek munkáival. Nyakkendőkirályok. Cukorka- és csokoládé-maharadásák. Befőttesüveg-elnökök. És „sütike” című lemezpapír-koffer „vegyes cukrászteménnyel”.

Művészet? Iparművészet? Igen, az is van. Néhány üzletileg helyesen beállított fiatal iparművész-növendék sajátkezü rajzlapkiállítással, szende pá-

Reklámkiállítás csicsópapírral

A háború óta talán harmadízben van most vasipari kiállítás az Iparcsarnokban. A vas nemes anyag és a vasipar úgynevezett nehézipar. Ez meg is látszik a kiállításon. Ami itt vasból, nikkeltől, alumíniumból felsorakozik, az csupa szolid és jóleső öröm a szemnek. A lokomobil is komoly dolog, a tűzoltókocsi is az, a gázforraló és a lószerszám-vasalás is az. Ezt tudja minden vasgyáros, kereskedő és ennek megfelelően komolyan mutatja be, amit tud. A vas ennek a technikai kornak legjellemzőbb alkatrésze s ennek a tudata méltóságot ad a vas minden munkásának. Egy anyag, amellyel nem szabad packázni. Egy anyag, amely tisztességes elrendezést, nyugodt csoportosítást, dísztelen, de célszerű árusítóhelyet követel magának. Pompa nélkül való megbecsültetést. Ezt tudja minden kis és nagy vasas, talán csak a csepeli Weisz-gyár intézősége nem tudja ezen az egész kiállításon. Ők tehát egy pompás görög templomot emeltek a zománcdények tisztelőtére. De a többi kiállító ezt a példát nem követte, hanem beérte a jelenkor egyszerű kifejező formáival. És becsületére legyen mondva ennek a kiállításnak, hogy a

sok jó, vagy egyszerűen helytálló árusító bódé közt egy sincs alantas. Van ellenben egy modern fürdőszobaberendezés, amelyre büszke lehet a tervező *Gróf József* iparművész. Sőt büszkén mutogathatná ezt a szép szobát bármely világvárosi kiállítás is.

Idáig tehát a dolog rendben volna. Ami nincs rendben, az az, hogy ez a komoly, szép és okos anyag, a vas, ezidén társult egy tarka, pipacs színű és csicsópapírba öltözött mellékiállítással: a reklámmal. A nagy és komoly óriás: a vas, karján egy kis pesti bárátnóval: a reklámmal, — nem éppen örömteljes látvány az egészséges értekeknek. Mindenekelőtt — hogy is mondjam csak — miféle mesalliance az: vas és reklám? Azt már hallottuk: vas és acél; vagy vas- és fémipar; vagy nincs vas, de van reklám. Hanem a kettő együtt: afféle szalmaözvegyi szórakozás. Talán ha az ember valamelyik strandfürdő plakátján látná, azt gondolná: ejnye, de jó vicc és továbbmenne. De az ember a komoly, nagymultú, még 1885-ből való Iparcsarnok bejáratán olvassa, hogy ott vasipari és nemzetközi reklámkiállítás van. Ezt már még sem lehet hallga-

lyatervekkel, tejfölösszájú ábrándlapokkal adja a „magyar anyagot”. Vanak továbbá nemzetközi plakátok is, hemzseg itt vagy húsz darab, a kilencvenes évek stílusában, egy már sokszor szerepelt gyűjtő önreklámjával. De aki ebből a mai nemzetközi reklámot akarná megismerni, úgy járna, mint aki a pesti Dunaünnepélyre rándulna fel, hogy egy kis lidó-életet kapjon. Bizonyos, hogy a kiállítás rendezőiben megvolt a jóakarát erre is. Legalább erre vall, hogy több fülke-corporatívbevonással üresen tátong. S rajta egy kis tábla: „Az anyag vasúton van.” A kiállítás harmadik hetében az anyag még mindig vasúton van. Képzeltető, hogy hány kisiklás, karambol és hegycsuszamlás érte azt az anyagot — szegényt.

Célszerű-e ezek után, hogy egy ilyen kiállítási rendezőségnek, mely első pillanatban elvesztette a fejét, mi most a fejét keressük s hogy az értelméhez szóljunk. Hogy elmondjunk neki egyet és mást a reklám mai állásáról, a reklám művészetéről, fényzóróról, hangtornyairól, égő írásairól, világító háztetőiről? Helyénvaló-e ezeketán, hogy egy kiállítás rendezőinek az egyszerű kereskedői értelemről beszéljünk, mikor azon egyik ismert iparművésznek azt mondták: itt a művészet nem fizet helypénzt, tehát a művészetnek nincs szava. Lehet-e ezek után kritikáról beszélni egy széleskörű alkalmi mulatság kapcsán? S nem jobb-e hagyni ezt az egész komoly, szép és tanulságos vasipart szalmaözevgyekedni a víg nemzetközi reklámmal.

Nem jobb. Mert az inflációs konjunktúra hőskorszakának vége. A pénzünk stabil s a mi nemzetközi hitelünk sem csákyszalmája. Macedóniában az ilyen kiállítást lacipecsenye-árusítással és karikadobálással kötik össze. De mi most — éppen most — a kultúrfölnyünk, a megbízhatóságunk, a mindennek fölött való precizitásunk hangsúlyozásával állhatunk csak a világ elé: nemzetközi kiállítást rendezni. *Egy kiállítás közügy, egy város becsületének az ügye.* Aki ezt nem érzi át, attól igazán nem kívánhatjuk, hogy a helypénzszedésen túl is meglásson valamit a mai reklámkultúrából. *Nádai Pál*

TREFFER

1927

ALBERTA

a jelenkor legtökéletesebb, különlegesen erős építésű, megállóhengerű (Haltcylinger), előlkarakós gyorsajtója! Számos oly szabadalmazott újítás, amilyenek csakis a kétturás gépeken található! E célra átkonstruált különleges, de egyszerű kezelésű „Universal” önberakókészülék! Leálítható nyomóhenger! Nagy nyomásteljesítmény!

SCHNELLPRESSENFABRIK

FRANKENTHAL

ALBERT & CO. A. G. FRANKENTHAL

VEZÉRKÉPVISELET:

ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTÖDE R. T.

BUDAPEST VI, DESSEWFFY UCCA 32 TELEFÓN 223-70

MANN

ORIGINAL

MANN

FFSET

OFFSET

1927-es
modellű egy- és
kétszint valamint, elő- és
hátnyomást egyszerre végző **offset**
gyorssajtók óránként 6000 nyomás vég-
zésére alkalmas, pontos regiszter, utólérhetetlen
minőség mellett. E jellegzetes tulajdonságai a gépet
világszerte ismertté teszik.

„Original Mann“ offset gyorssajtók 1927-es szerkezettel.

E gépek alapvető gépszerkezeti alkotó elemeinek egyedül logikus elren-
dezése a kiszolgálást végtelenül megkönnyíti. Ha ön sikeresen
akar versenyezni úgy állítson üzemében „Original Mann“
offset gépeket. Kérjen még ma ajánlatot. Kedvezo
feltételekről, gyors szállításról biztosítjuk.

Magyarországi képviselő: **Pusztafi**

Zsigmond grafikai szak-

üzlet, Budapest V,

Tátra ucca

6

GEORGE MANN & CO. LTD.

4, HENRY STREET, GRAYS INN ROAD **LONDON W. C. 1**

MAGYAR GRAFIKA

HAVI FOLYÓIRAT • VIII. ÉVFOLYAM 8. SZÁM • 1927 AUGUSZTUS

SZERKESZTI ÉS KIADJA BIRÓ MIKLÓS

E füzet tartalma :

Az ambíció elsorvadása

Rasofszky Andor : Ötletes legyen a szedő

Laupál Antal, Kassa-Kosice : A gyorsajtó festékező művének kezelése

Dr. Czakó Elemér : A drezdai papirkiállítás

Herzog S. : A nyomdák és a rendetlen kéziratok

Csipio Paprikanusz : Levél a szerkesztőhöz

Faragó László : A gyermek lelke és a könyv

Ranschburg Viktor : A lipcei nemzetközi könyvművészeti kiállítás

Pályázataink eredménye (10 ábrával)

Nádai Pál dr. : Vadász Miklós grafikus és festőművész (6 reprodukcióval)

N. P. : Reklámkiállítás csicsópapírral

Rovatok : Beküldött könyvek. — A modern könyvnyomtató modern betűi és díszei.

— Feljegyzések. — Technikai jegyzetek.

*

Az ambíció elsorvadása

mellett tanuskodnak a *Magyar Grafika* által kiírt szakcikk- és szedés-pályázatok. Szakcikkre azért írtunk ki pályázatot, hogy a bátortalan kezdőket szakírássra serkentsük és ezzel hozzájáruljunk az új magyar nyomdászszakirógárda neveléséhez. Az eredmény majdnem egyenlő a semmivel. A beérkezett cikkek régi jó nevű szakíróktól származnak, a kezdők ezúttal is távolmaradtak, mert még a nem díjazott cikk is gyakorlott tollforgatóra vall. Szedés-pályázataink, de még a mások által kiírt szedés-pályázatok is ugyancsak szomorú eredménnyel zárultak. A díjazott munkák kivétel nélkül vidéki vagy vidékről nem rég a fővárosba került kollegák munkái, s a nem díjazott pályamunkák is

amellett szólnak, hogy vidéken tervezettek. Ebből a tényből következtethetjük, hogy a vidéki kollégákból *még nem pusztult ki végkép az ambíció*, ott még sokakban buzzog, pezseg az akarat: versengésben szépet alkotni, szebbet, mint más s igyekezni az érvényesülés útját megnyitni! Pályázataink eredménye felett e szempontból elmélkedve kétirányú következtetést vonunk le: a magyar nyomdaipar, főként pedig a magyar mesterszedés fejlődése érdekében *gondoskodnunk kell a sorvadó vagy szunyadó ambíciók felélesztéséről*, másrészt pedig *kellőkép kell értékelniünk a vidéki kollégák ambícióját* s idejében kell *megóvnunk* azt a fővárosi kollegáknál tapasztalható elsatnyulástól. Ezekre a feladatokra csak egy szilárdan megalapozott intézmény alkalmas s ez: *a Szakkör!* Úgy látszik azonban, hogy a Szakkör feltámasztását célzó, a közelmúltban indított akció az idei nyári nagy kánikulában — elsorvadt. *Kár!*

Ötletes legyen a szedő*

A szedés munkája fölötté nagy figyelmességet, a kéziratban leírtakkal való teljes együttérzést, azokba való buzgó elmélyedést igényel a szedőtől. És itt nincs kivétel: akár kompressz-szedésről, akár pedig bármilyen egyéb szedésmunkáról, akár gépszedésről, akár kéziszedésről van szó, mert minden szedésmunkánál az eredeti írói gondolatnak *tipográfiai átültetője elsősorban a szedő* és csak másodsorban jön tekintetbe a munkabíró és munkellenőrző szerveknek: a faktornak, a metőrnek, a korrektornak munkája. Tiszta sor tehát, hogy elsősorban a szedő munkájának kell olyannak lennie, hogy csak kisebbszerű, csekélyebb mértékű simításokra legyen szüksége, nem pedig nagyobb munkát igénylő, átalakításszerű javításokra. Ez okból nem elegendő még maga a figyelmesség sem a szedésmunkának pontos, csinos, izléses végzéséhez, hanem ahhoz még *ötletesség* is kell, még pedig elég kiadós mértékben.

Hosszú litániákat lehetne írni, párhuzamot

* A Magyar Grafika most eldöntött szakkikk-pályázatán díjjal jutalmazott pályamunka.

vonva aközött, hogy milyen könnyedén és elegánsan ugrat át a szedésben élvezetet találó, ötletes, rutinos szedő minden kisebb akadályon, sőt nagyobb gáton is, és milyen kínosan, esertlenül, szegletesen kecmereg, vánszorog, cammog át rajtuk a munkáját csak keserves robotnak érző, semmin sem töprengő, mivel sem törődő szedő.

Amikor a szedésmunka kapcsán ötletességről szólunk, már a legelemibb teendőinkben is láthatjuk, mennyire szükségünk van erre a kiváló tulajdonságra. Már ahhoz is ötletesség kell, hogy valamely igen rossz kéziratnak olvashatatlan vagy nehezen olvasható részleteit kibogozzuk. Olyan szedő, akinek kevés a szókinccse, agya működésének fokozott megerőltetésével sem tud olyan szót, illetve szócsoportot kiagyalni, amellyel a rosszul írott, olvashatatlan részleteket a valószínűség mértékéig ki lehetne egészíteni. De aki az ötletességet kemény önképzéssel, szókinccsének embertől telhető szüntelen bővítésével önmagában kifejlesztette, az a könnyebb fajtájú szövegekben játszi könnyedséggel, a nehezebb, szokatlanabb textusokban pedig

ügyeskedő kombinálásokkal egy-kettőre fejt meg ezeket a kéziratfogyatékoságokat.

Ötlet kell mindenhez a szedő munkájában. Amit az imént kifejtettünk a kéziratolvasásról, az áll a szedő munkájának minden fázisára és minden nemére. Példát hozunk fel. Ha keskenyebb formátumra szedünk, igen gyakran nyílik alkalom arra, hogy a sorvégi elválasztást, ha nem „megy ki” jól, vagy elkerüljük, vagy tipografice helyesen oldjuk meg. A gondolkodás nélkül, gépiesen dolgozó szedő ilyenkor nem sokat teketóriázik, hanem: ahogyan esik, úgy puffanik. A munkáját lelkesen végző, gondolkozó, végeredményben ötletes szedőnek minden szedett sora ezzel szemben mintaszerű, kifogástalan, olyan, hogy arra minden szakember rámondhatja: ezt másképp, jobban nem tudná megcsinálni senki. A klisék körüli, körülördeléses, keskeny soroknál látjuk leginkább, hogy a körülördelést milyenfajta szedő végezte. Az ötletes szedő a legtöbb esetben tud magán segíteni, mert a szövegben a szükséghez mérten olyan apró-cseprő változtatásokat végez, amelyek a szöveg értelmét és nyelvtani helyességét hajszálnyira sem bolygatják meg. (Például kihagy, vagy hozzászed egy közböbs jelzőt, vagy erősítő szócskát, avagy hozzászed egy birtokosragot, ahol ilyen nincs és helyénvaló volna, avagy új bekezdést csinál, vagy ilyeneket összevon, ha ennek megvan az értelembeli előfeltétele.) Az ötlettelen szedő, aki nem szeret sokat gondolkodni, ilyenkor egyszerűen széles, undorító közöket hagy a szavak között, vagy középre zárja a rosszul „kimenő” sort, vagy megritkít egy teljesen közböbs szót, amit pedig nem volna szabad tennie, mert a ritkítás kiemelés, feltűnővé tevést jelent és az értelmes olvasóra igazán komikusan hat, ha valamely egészen közböbs szót, aminek az adott mondatban semminemű súlya nincs, ritkítva, tehát fontosabbá téve lát maga előtt. A nyomtatott szöveg él, léleklizik, olyan az, mint az eleven emberi hang, amely beszéd közben is csak azokat a szavakat nyomja meg erőteljesebben, amelyeknek nagyobb a fontosságuk.

Igen gyakran fordul elő, hogy a szedőtől megkérdezik, hogy mennyit ad ki nyomtatásban ez vagy az a kézirat. Tervszerűtlenül, csupán egyszerű ránézéssel nem lehet azt megközelítően sem kiszámítani. Amelyik szedő azonban érzi, hogy az adott kérdésre a valószínűséget megközelítő választ illik

adnia, az jól tudja, hogy valamilyen módszerből kiindulva kell a számítást megejtenie. Ötletessége nyomban ráviszi arra, hogy megoldassa, mennyi betű van a kézirat egy-egy sorában, mennyi sor van egy kéziratlapon, ezt megszorozza a kéziratlapok számával, majd megnézi, hogy mennyi betű van a nyomtatott sorban és mennyi sor a nyomtatott oldalon és ezt is megszorozza. A kétszeri szorzás eredményeit összehasonlítva, meglátja a különbözetet és ennek alapján eléggé megközelítő képet nyer és eléggé gyorsan tud választ adni a feltett kérdésre. Még ha akármilyen rendetlen, toldásokkal, beszúrással elégtelenített kézitról is van szó, tervszerű számítás segítségével akkor is pontosabban tudhatja meg azt, mint pusztá találgatással, amiből csak gyaníthat, de csakis olyanformán, mint ahogy a macska gyanítja az esőt.

Jó adag ötletességre van szüksége annak a szedőnek is, akit megbíznak valamilyen műnek tördelésével, vezetésével. Főként ha a műben sok a beiktatandó oszlopos szedés, táblázat, vagy sok az ábra, avagy ha igen sok benne a lábjegyzet. Az oszlopos szedésnek, a táblázatoknak, az ábráknak a szöveggel való harmonikus egyezése, tipografice is szabatos és csinos szedése, no meg helyi, közelségi és áttekinthetőségi szempontokból való elhelyezése az oldalak összeállításakor igen sokszor nyújt alkalmat a szedőnek arra, hogy célszerű megoldásokkal ötletességét kimutassa. Ha nem vesz soha sem kézbe ilyen fajtajú, jóhírű nyomdáknak már nyomtatott műveket, nem lapozgat bennük soha, honnan szedje magába azt az ötletességet, amire ilyen alkalmakkor szüksége van?

Hiszen ha a szedői munka csak kompressz-szedésből állana, akkor a fentebb említett példákban kitűnően csak kistokú ötletességre volna szüksége a szedőnek. De vegyünk most már példának egy hirdetést. Kevés azoknak a hirdetőknak száma — noha manapság már mindjobban szaporodnak —, akik tipografice megvalósíthatóan szerkesztik meg hirdetéseik szövegét és tervezik meg külalakját. Ha a szedőnek a hirdetésszedéskor nincsenek jó ötletei és csak gondolkodás nélkül szedi le a szöveget és értelme szerint nem taglalja fontosabb, kevésbé fontos és mellékes szó csoportokra vagy mondatokra, röviden: nem törődik a hirdetés főcéljával: az észrevevésnek lehetőségével, a feltűnőségével, akkor az bizony igen gyengén fog sikerülni. Am ha a

szedő szabad óráiban jobbhírű vezető napilapokat, folyóiratokat és egyéb hirdetéseket közlő nyomdatermékeket szemlélget, tanulmányoz, úgy ebben ügyessége is kifejlődik, mert a látottaktól megtermékenyül az agya, ösztönzést nyer és lassan-lassan ötletessé válik ezen a téren is.

Táblázatot kiszámítani anélkül, hogy tekintettel lennénk az egyes rovatoknak a beleírandók szempontjából szükséges szélességére, csöppet sem vall szedői ötletességre. Minden szedői munkán meg kell hogy lássék annak a nyoma, hogy annak végzője gondolkodott, amikor azt szedte. Hiszen megtörténik az is igen gyakran, hogy a rutinos szedő még ötletességével sem tud boldogulni, ha nincsenek meg az ötletessége felhasználhatóságának előfeltételei, ámde hogy sikerüljön ilyenkor a munkája, ha még csak meg sem tudja kísérelni, hogy ötletességével éljen?

Amit az ötletességről a hirdetés szedésére vonatkozóan mondtunk, az fokozottabb mértékben áll a különféle fajtájú merkantil- és akszidensmunkákra. Egy jól-rosszul megírt kéziratot úgy leszedni, hogy annak minden szava-sora nyomtatva elérje azt a hatást, amelyet a nyomtatvány megrendelője vele

elérni óhajt: mekkora fokú ötletességre van szüksége a szedőnek, hogy a nyomdában meglévő, gyakran bizony igen szegényes betűöntődei anyagból a lehető legjobbat, tipográfiai szempontból a legcsinosabbat, a szöveghez legsímulóbbat tudja alkotni? Itt már azt mondhatjuk, hogy a szedő ötletessége néha a művészi megoldásig is előre tud nyomulni. De még nagyobb fokozatai vannak az ötletességnek. Amikor a szedő egyszerűen elhárítja útjából azokat az akadályokat, amelyek a holt betűöntődei anyagnak korlátozó voltából kifolyóan merednek eléje. Amikor tervezget, skicceket gyárt, rajzolgat, festeget, színeket illeszt egymáshoz, majd amikor vés, fúr, farag, metsz, hogy terveit úgy dolgozza ki, hogy azok nyomtathatók is legyenek, meg hogy elérjék a tervező által kívánt hatást. No, de most már abba is hagyhatjuk e sorok írását, mert olyan, aki a szedők közül erre a magasságra emelkedik, nem terem minden bokorban és itt már nem dominál csak az ötletesség, vagyis oly tulajdonság, amely szemfülességgel, tanulással és ambícióval megszerezhető, hanem nagy része van benne a veleszületett tehetségnek, vagy gyakran a környezet nevelő hatásának is. *Rasofszky Andor*

A gyorsajtó festékező művének kezelése *

Ha visszapillantunk a nyolcvanas években épített gyorsajtók festékező műveire és azokat összehasonlítjuk a legmodernebb gyorsajtók festékező műveivel, önkénytelenül is az a kérdés vetődik fel előttünk, hogyan lehetséges az, hogy elődeink azokkal a primitív festékező művekkel is képesek voltak kifogástalan munkát végezni, annyira, hogy nagyon sok olyan munkát látunk abból az időből, amely még a mai szigorú követelményeknek is megfelel. Ennek a magyarázata legelsősorban abban rejlik, hogy az akkori idők könyvnyomdai termékei megközelítőleg sem készültek olyan nagy mennyiségben, mint a jelen időben s így azokat a hiányokat, amelyeket a festékező mű nélkülözött, a gépmester, habár küzdelmesen, de pótolhatott. Magyarázata ennek továbbá a könyvnyomdai úton

készült munkák természete és papirosanyaga, mely különösen megkönnyítette a munka menetét, lévén a papiros általánosan úgy gyártva, hogy kemény papirost abból az időből alig ismerünk. Tudvalevő dolog ugyanis, hogy puha papirosra, mint amilyen például a kézzel merített papiros, könnyűszerrel és egyszerű festékező művel is kifogástalan eredmény érhető el, ha azt lelkiismeretes kezeljük.

Képzelnék magunkat egy pár percig egy régi gyorsajtó mellé, amely gyenge, vasútszerű és amelynek festékező műve a legprimitívebb, vagyis amelynek festékszokrénnyéje két darabból áll és hat csavarral szabályozható, továbbá egy dörzsölő és két nagy átmérőjű felhordó hengerrel rendelkezik. Nyomtatásra kerül egy mű 16 oldalanként nyomtatva, fekete és piros nyomással, itt-ott fametszetekkel, valódi kézzel merített papirosra.

Legelsősorban rendbehozzuk a festékszokrénnyt,

* A Magyar Grafika most eldöntött szakcikk-pályázatán jutalmazott pályamunka.

A most elhunyt Vadász Miklós festőművész és grafikus rajza a harctérről

Az Est engedélyével

pontosan beállítjuk úgy, hogy kisebb formánál a festékszedő henger csak minden második vagy harmadik ívnél vegyen festéket, nagyobbánál gyakrabban, legnagyobbánál pedig minden ívnél, de föltétlenül ezt a megoldást kell keresnünk, hogy a festékkés minél vékonyabban adja le a festékszedőhengernek a festéket, hogy dacára a dörzsölő hengerek hiányának, a leadott festékmennyiséget az egy dörzsölő vashenger és a két felhordóhenger szét tudja dörzsölni. Ez azért fontos, mert ha a festékkés a festékszedőhengernek nagy mennyiségben adagolja a festéket, akkor festéksávok képződnek a nyomtatványon, mivel a csekélyszámú henger nem képes a nagymennyiségű festéket eldörzsölni az alatt az idő alatt, amely idő alatt egy munkamenet befejezést nyer és egy új kezdetét veszi. Ha gépünknek ellenállóképessége a nyomás-erő kifejtése szempontjából kicsi, ami egész bizonyos, akkor a nyomandó papirost egy nappal előbb megnedvesítjük. Ez úgy történik, hogy három-négy ívet egymásra rakunk és a felsőt egy vizes szivaccsal bevizezzük. Ha az egészszel készen vagyunk,

akkor egy nehezebb tárggyal lepréseljük. Itt ügyeljünk arra, hogy a második szín nyomtatása alkalomával a papiros megtartsa ezt a nedvességet, mert ha a papiros megszáradt, akkor össze is húzódik, ami természetesen nagy regiszterkülönbsözeteket idéz elő. Ha ezzel készen vagyunk, másnap elkezdhetjük a nyomást. Ha véletlenségből a két csavar közé üres oldal (vákát) kerülne, akkor nincsen más hátra, mint hogy azon a helyen a festéktorlódást egy megfelelő nagyságú papírral lehúzzuk, ahol pedig kevés festék van, arra a helyre adagolunk és amíg az eldörzsölődik, selejtíveket rakunk be. Ilyen és ehhez hasonló küzdelmekkel nyomtatjuk ki az egész művet, amihez lelki erő kell és erős akarat, szakmaszeretet és az, hogy az illető gépmester rajongjon a szépért, a nemesért, hogy abból, amit csinál, a lelke érezzen ki. Ha ez így van, akkor a bizonyos kötetet bekötetjük olyan emberrel, aki intencionkat meg tudja érteni és akkor kezünkbe kapunk egy olyan könyvet, amelyben gyönyörködhetünk, mert ebből az emberi lélek lehelletét érezzük kisugározni. Amint látjuk tehát, a

régi festékező mű hiányait a gépmester volt kénytelen pótolni, amit meg is tehetett, mert az általános helyzet ezt lehetővé tette, vagyis a kicsiny példányszám, megfelelő papíryanag, hozzávaló megfelelő rossz festék stb., stb.

Lépünk át a mostani időkbe és nézzük meg, mit tehet ebben a tekintetben a gépmester, amikor arról van szó, hogy egy modern gépen dolgozik, amikor nagy példányszámról van szó, ugyanakkor még nagyobb felületek nyomtatásáról.

Hogy szigorúan megmaradjunk a gyakorlati tapasztalatok mellett és ne engedjük át magunkat az elméleti feltevéseknek, kijelentjük, hogy amiről itten szó van, az mind a gyakorlati tapasztalatok nyomán vetődött fel: van egy 98—124 cm nyomófelületű kétrúras gép. Világmárka, jó működésű és ami ebben az esetben a legfontosabb, a legmodernebb festékező művel van ellátva; kombinált asztalhenger-dörzsöléssel bír. A festékszedőhengerrel együtt összesen 15 hengerrel rendelkezik, amelyek közül a masszahengerek 90 mm, a négy vashenger pedig 70 mm átmérővel bír. A vashengerek forgási sebessége a masszahengerek forgási sebességéhez viszonyítva kifogástalan és mégis megtörténik, hogy az egész nyomóalapot betöltő nyolc oldal alapnyomatlemez nyomtatásánál az ív első részétől számítva és középen 16 ciceró szélességben egy világos sáv képződik. Mit segíthet itt a gépmester, ha a lelkét is beleadja abba a munkába?

Semmit. Nem pedig azért, mert a hiba a gép megkonstruálásában van. Dacára annak, hogy a gépnek a hossza $5\frac{1}{2}$ méter, rövid ahhoz, hogy a máskülönben kitűnő festékező mű helyesen működjön, mert akkor, amikor a gép egy munkamenetet befejezett és a nyomóhenger felemelkedik, hogy a nyomóalaphoz szabad elvonulást biztosítson, a két hátsó felhordóhenger a formán marad s így abban az útjában, amikor tényleges nyomásra halad a nyomóalap, a két hátsó felhordóhenger nem juthat frissen dörzsölt festékhez. Ez az oka, habár gyenge, de mégis kellemetlenül ható sáv-képződésnek.

Ugyanez megtörténik egy rendes gyorsajtón is, ha a felhordóhengerek közvetlen a szedéshez érnek akkor, ha a gép ki van hajtva, vagyis rendes állásban van. Hiába a festékező műnek pontos működése és dörzsölése, ehhez az is szükséges, hogy a felhordóhengerek és a forma között legalább 15

centiméter távolság legyen, hogy a forma frissen dörzsölt festékhez jusson.

Van még egy jelenség, amely szintén inkább konstrukciós, mint kezelési hiba és amilyen ritkán adódik elő, olyan veszedelmes és hosszantartó is. Ez pedig az, amikor a festékező művön a festék egy oldalra torlódik, vagyis a hengereknek az egyik végére és arról a végéről nem győzzük a festéket lehúzni. Ez leginkább az olyan gépen fordul elő, amelyen a festékező műnek oldalmozgást végző vashengerei a vezértengelyről kapják a meghajtást, illetve oldalmozgásukat és nem az oldalvázába felszerelt csigamenetes perselytől. Ez úgy magyarázható, hogy a vezértengelyről történő meghajtás erősen csökkenő áttételezéssel történik és hosszadalmas és így a rövid idő alatt rákövetkező kapások hatványozódnak, úgyhogy amikor például a vashengereknek a menetátváltása bekövetkezne, a kapás következtében az nem történik meg, csak később, egy lökészerű mozdulattal és a lökészerű mozdulat okozza, hogy a hengereken levő festéket azoknak az egyik végére taszítja. E bajon úgy segíthetünk, ha a kopott részeket, különösen a csigameneteseket újjal és pontosakkal pótoljuk.

Ezek az inkább konstrukciós hibák kivül előfordulnak olyan hibák is, amelyek bizonyos behatások következményei és amelyek nagyban befolyásolják az egyenletes és pontos festékeztést. Ilyen jelenség többek között az, amikor a leadóhengeren (duktoron) mélyebb karcolások vannak. Ez arra vezethető vissza, hogy a festékkést szabályozó csavaroknak a végei nem voltak ellátva kalapácsszerű védőkkel, hanem azok közvetlen kerültek érintkezésbe a festékkéssel s így a tollcsavart szabályozó csavarok a festékkést alól kijutva, a vashengeren (duktoron) kisebb-nagyobb karcolásokat okoztak. Ezzel szoros összefüggésben van egy másik és sokkal kellemetlenebb jelenség, amikor ugyanis a festékkést elveszti ruganyosságát. Ha a szabályozó csavaroknak túlságosan való becsavarása következtében ez bekövetkezik, leghelyesebb a festékkést újjal kicserélni. Hogy az ilyen eset elő ne forduljon, a festékkést szabályozó csavarokat lazítjuk meg és az egész festékszekrényt szabályozó két szélső csavarral az egész festékszekrényt úgy állítjuk be, hogy a leadó henger és a festékkést között 1 mm távolság legyen. A többit a szabályozó csavarokkal intézzük el.

Laupál Antal, Kassa

A drezdai papírkiállítás

Lengő lapocska csupán. Gyerek eltépheti, szél elfújhatja. De belső ereje mégis akkora, hogy képes átfogni az időtlen időket s a legnagyobb távolságokat. A rábízott gondolatokat fűgén elviszi bárhová és megőrzi az egyik nemzedéktől a következőkig. Övé a tér, az idő s legfőképpen a földrajz és a történelem. Nincs nála jelentősebb szociális és kulturális hatalom. Elgondolni is nehéz, mi lenne velünk, nélküle . . .

Drezdában az idén 25 ezer négyzetméter területen külön kiállítást rendeztek Papír őfelsége tiszteletére. A program alapján ezzel a „szellemiség materializálódásának” legfőbb eszközét, a betű és a kép hordozóját kívánták bemutatni aszerint, ahogyan készül s amiként feldolgozás révén valami lesz belőle.

Van azonban a kiállítás épületei közt egy igen magas torony, amit messziről lehet látni s minthogy erősített rádió van beleszerelve, messzire is lehet hallani. Ez a „zengő torony” tulajdonképpen a kiállítás eszmei háttérének igazi jelképe. Nemcsak a papirosról, mint a szellemi és kereskedelmi javak letéteményeséről van itt tehát szó. Hanem sokkal inkább a német önérzetet látjuk nagyra építve s halljuk felfokozott hangon hirdetni a papíron keresztül a német ipar s a német erő jelentőségét. Ez monumentálisabb minden épületnél s épületesebb minden monumentumnál.

Azt mondja ugyanis a „zengő torony”:

— Jertek ide, belföldiek és külföldiek! Nézzétek meg, hogy a háborúk, a kényszerbékék és a gazdasági gúzsakötöttségünk ellenére mit tudunk csinálni. A papiroson át láthatjátok, hogyan fogjuk két kézre a munkát. 50 gyárunk, 735.000 lóerővel és 570.000 munkással (családtagjaikkal együtt $3\frac{1}{2}$ százaléka a német nemzetnek) dolgozik a papírszakmában. Évenként 8,400.000 köbméter fából,

180.000 tonna szalmából, 60.000 tonna rongyból, 1 millió 700.000 tonna papírt és 330.000 tonna nyersanyagot készítünk. Ennek értéke 850,000.000 márka, melyből 307,000.000 márkányit kiviszünk külföldre. Az utóbbi száz év alatt éppen megszázoroztuk a termelést. Nálunk a papír azonban nemcsak a sokszorosító iparágakat szolgálja, hanem más célokra széles körben alkalmazott nyers-

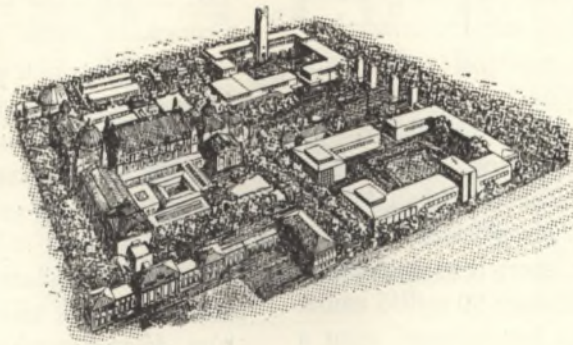
anyag egyúttal. Előttünk csak Amerika jár, Kanada, Anglia, Japán mind-mind utánuk következnek.

— Bemutatjuk kiállításunkon mamutgépeinket: egyik végén berakják a fahasábot, másik végén kigurul a rotációs ujságpapírtekercs. Mechanikai csiszolattal és kémiai főzéssel kiszedik a farostok cellulosevelejét. Ha nincs fa elég,

a szalma, a kukoricaszár és még sok egyéb is jó erre. Nem ismerünk akadályokat. Csináltunk mi már levegőből is salétromot. És a cellulozéból nemcsak papír készülhet, hanem robbantószer is!

— A papirost, amint statisztikánk és gépeink mutatják, elkészítjük és fel is dolgozzuk: „megnemesítjük”. Mi találtuk ki a XV. század közepén a mozgatható nyomdabetűket. Azóta betűöntődéink, nyomdagépgyáraink, segédgépműhelyeink elárasztják a világot a legpompásabb nyomdafölszerelésekkel. A papírfeldolgozó, sokszorosító és az azokhoz tartozó egyéb (öntő, szedő, fűző, vágó, lyukasztó, hajtogató, ragasztó stb.) gépekből több mint ezerféle típus van forgalomban. Festékeinkkel a világpiacon senki sem képes versenyezni. Szállítunk készárut (levelezőlapot, szentképet, ipari s egyéb papírholmit) nyugat és kelet felé egyaránt.

— A technikai előállítás korlátlan lehetőségei mellett az ízlés tekintetében is vezető szerepre tartunk számot. Vannak nekünk professzoraink mindenhez. Bernhard és Ehmcke betűket csinál, Weisz

A drezdai papírkiállítás látképe madártávlatból.

és Kleukens sok más társaival együtt úgy kistafrizza a könyveket, hogy műtárgy lesz belőle. Ezt mind láthatjátok kiállításunkon. A mindennapi élet grafikája, a könyv, a reklám, a színház, a folyóiratok stb. berkeiben eleven élet mozog és virágzik papírforma szerint is. Külföldről ezek révén tekintélyes összeg vándorol hozzánk.

— Lapjaink szervezete pedig egyenesen világjelentőségű. 1877-ben percenkint 1.90 méter szélességben csak 60 métert tudtunk nyomni, ma, 50 év múlva már ott tartunk, hogy egy perc alatt 7 méter szélességben 300 méter nyomtatott területet tudunk előállítani. Van is 2474 ujságunk, amely évenként 68.000 tonna festéket fogyaszt. A német lapok 14 nap alatt megjelenő számaikat összerakva, olyan 384.000 kilométernyi papírszalagot kapunk, mely — szerénytelenség nélkül legyen mondva — elér a holdig. Ugyanez a 14 napi példányszám egymás tetejére rakva pedig hatszor olyan magas, mint a Mount Everest. Mindezekon kívül külföldön még 1369 németnyelvű ujság jelenik meg.

— Számontartjuk ezeket, mert igen becses csatornahálózatot jelentenek. Elvégre 90 millió ember érti a német nyelvet, éppen kétszerannyi, mint a franciát vagy az olaszt. S az ujság a legjobb összetartó tényezője messzenyúló érdekeinknek.

*Das Papier ist in der Welt
noch viel wichtiger als das Geld —*

mondja a „zengő torony”.

Erre a magyar glóbusról idekerült papírkiállítási látogató vajjon mire gondolhat?

— Gyönyörű a kiállításod, sokatmondó a statisztikád, én németem. De mégis az első fájdalom az, hogy miért emelked fel a papírárak Magyarországra számára megokolatlanul, kihasználva azt a helyzetet, hogy nekünk nincs számbajöhető papírgyártásunk. Ez a te racionális termelésednek és kereskedelmi etikádnak a dicsősége?

— Megállj! Lesz még ez másként is. Nem minden áll olyan nagyszerűen, ahogy az a kiállításon ki van rakva. Elég szép, hogy a francia Réamur mechanikai s az amerikai Tilgham kémiai kivonatolási gondolatát technikailag és üzletien olyan szorgalommal s olyan nagyra méretezve tudták megszervezni a saját hasznotokra. De ne feledjétek el, németek, hogy nincs annyi erdőtök, mint amennyinek fájából papírt szeretnétek csinálni. A Mount-Everestet túlhaladó és a holdig érő statisztika

mellett azt sem szabad elfeledni, hogy a német papíros céljára felhasznált fa 60 százaléka import útján kerül az országba. Pedig hol vannak még a többi nehézségek? A vám, az olcsó vízierő hiánya és a jótételi terhek súlya? A világversenyt Kanada, Svéd-, Norvég- és Finnországok győzik csak irammal. Finnország máris többet termel egymaga, mint Ausztria és Csehország együttvéve. Kanada pedig idestova túlszárnyalja Németországot.

— Így nem lehet papírszuverénitást kiépíteni. Akármit mond a kiállítás zengő tornya. Ezen nem segít az egységesítő és gazdaságos DIN-formátum sem. Már útban van az olcsó nyersanyag a papír-
ipar számára. Az erdőségek és a vízesések mellett nemsokára „öntik” a papírt, mint a filmet.

— A német piac pedig nemcsak a saját fogyasztóképességét nem bírja fokozni, de a kivitellel szemben még rosszabbul áll. Amerikában 62, Angliában 37, Németországban 21 kilogram papírfogyasztás esik egy-egy fejre évenként. Az igaz, hogy a soron vannak még hátrább következő nemzetek is: osztrák 14, olasz 8, orosz 3 kilóval. (Mi magyarok az olaszok táján vagyunk.) Nemcsak a kultúra, de az elszegényedés is megmutatkozik a papírfogyasztáson. Emellett kifelé sincsenek sok reményei a német papír-iparnak. A háborúelőtti — főként angol és amerikai — fiókjai likvidáltattak; onnét már üzlet se nem csordul, se nem csöppen. Mert időközben az egykori piacokon szépen berendezkedtek a saját szükségletük kielégítésére. Még a magyarok is kezdenek gondolkodni, hogy nem csinálhatnának-e kukoricaszárból ujságpapírost. A kukoricaszár termésének 10 százalékából kitelnék az egész ország szükséglete. Egyszóval újabb benyomulás a németek számára, különösen új területek felé, igen bajos.

— A betűöntődékekkel is úgy vagyunk, hogy kezdenek igényeink nőni. Különösen a „latin” betűs nemzetek mind többet várnak a „fraktur”-betűs öntődéktől, ahol természetesen a maguk típusaik készülnek nagyobb hozzáértéssel és szeretettel. Hiába csinál Bernhard úr széles ecsetkezeléssel vagy Ehmcke úr cérnavékonyra antiqua betűket, azok nem férkőznek olyan közel a lelkünkhöz, mint a Morris-féle angol törekvések, melyek olasz klasszikusokat vettek mintául. Bennünket betűvetésre Szent Gellért olasz papjai tanítottak s Mátyás király Budára a legkiválóbb firenzei írásművészeket

SZOMBATON

BANTAMSULY

Kocsis (FTC)-Spinner (osztrák)
Széless (FTC)-Leitner (BTK)

FEHELYSULY

Schmidt (BTK)-Pospischi (osztrák)
BokodIII. (Vas.)-Stürzmayer (bajor)

KÖNNYŰSULY

Weiner III. (BTK)-Nagy (B.Vasutas)
Weiner II. (BTK)-Kugler (bajor)

WELTERSULY

Császár (BTK)-Endre (FTC)
Kulcsár (FTC)-Rosmeyer (bajor)

KÖZÉPSULY

Bokody (B. Vas.)-Leidmann (bajor)

KEZDETE 6 ÓRAKOR

PROGRAM

B A J O R M A G Y A R B O X M É R K Ő Z É S 1927 SZEPTEMBER 3-4

VASÁRNAP

BANTAMSULY

Kiss (MSE)-Kurtner (bajor)
Keresztes (TVE)-Schröder (osztrák)

FEHELYSULY

Budal (FTC)-Beregi (B. Vasutas)
Varga (MTK)-Strassmann (bajor)

KÖNNYŰSULY

Bánovits I. (MTE)-Ochser (osztrák)
Melter (MTE)-Tenner (BTK)

WELTERSULY

Mészáros (NSC)-Biedermann (bajor)
Básthy (MTE)-Szabó (Vasutas)

KÖZÉPSULY

Pálos (MTK)-Kerl (osztrák)

KEZDETE 6 ÓRAKOR

ÉPÍTŐMŰVÉSZET

ÉPÍTŐIPAR

KÉTHETENKÉNT MEGJELENŐ MŰ-
SZAKI ÉS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, I. KER., MONORI ÚT 7/c
TELEFONSZÁM: JÓZSEF 132-95

Tervezte Kner Albert. Az Első Magyar Betűöntőde Rt. (törzsgyárak: H. Berthold AG, Berlin, D. Stempel AG, Frankfurt am Main) félkövér és kövér Amts antikva, valamint kövér Reform groteszk betűje

HUNGÁRIA

18 72

HÍRLAPNYOMDA RT

BUDAPEST
V, VILMOS CSÁSZÁR ÚT 34
TELEFÓN 229-31, 226-10

NAPILAPOK

FOLYÓIRATOK

SZAKLAPOK

KÖNYVEK

ÁRJEGYZÉKEK

FALRAGASZOK

1 9 2 7
J A N U Á R

UJSÁGÍRÓK
FARSANGJA
AZ IDEI ÉVAD
SZENZÁCIÓJA
A FŐVÁROSI
VIGADÓBAN

20. ÁN

Tervezte Kner Albert. Az Első Magyar Betűöntőde Rt. (törzsgyárak: H. Berthold AG, Berlin, D. Stempel AG, Frankfurt am Main) félkövér Amts antikva és kövér Reform grotesk betűje, valamint díszítőanyaga és vignettája

TRIZNYAI, SZABÓ, TÖRÖK

VÁSZON-, FEHÉRNEMŰ-
ÉS KELENGYERAKTÁRA

Kelengyék hölgyek és urak részére, legfinomabb kivitelben, elsőrendű anyagokból, a legjutányosabban szerzhetők be. Hitelképes egyéneknek kellő garanciák mellett hat havi hitelt nyújtunk

Valódi rumburgi gyártmányú VÁSZONÁRU

sifon, batiszt, törölő, zsebkendő, damaszt evőkészlet, angol zefir óriási választékban. Nagybani árak. Kész női és férfi-fehéreneműek méret szerint is készülnek a legjobb kivitelben

BUDAPEST IV, KORONAHERCEG U.

3

FIÓK: VII, RÁKÓCZI ÚT 12

DÉNES TESTVÉREK

**ELEKTRO-
TECHNIKAI
ÉS FÉM-
ÁRUGYÁR
RT**

A!

ARJEGYZÉK

**VILLANYVILÁGÍTÁSI ÉS
RÁDIÓSZERELÉSI ANYA-
GOKRÓL, CSILLÁROK,
VENTILLÁTOROK ÉS
MOTOROKRÓL**

**TELEFÓN:
T. 135-76
L. 985-32**

BUDAPEST VI, TERÉZ KÖRÚT 26

Tervezte: Wanko Vilmos. Az Első Magyar Betűöntőde Rt. (törzsgyárak: H. Berthold AG, Berlin,
D. Stempel AG, Frankfurt am Main) félkövér és kövér Amts antikva betűje

KÜLFÖLDI TELEPEK:
WIEN, BERLIN, HAMBURG,
BRÉMA, PÁRIS, AMSTERDAM,
LONDON MARSEILLE, NÁPOLY,
ALEXANDRIA, BOMBAY,
SZUMATRA, JÁVA, VALAMINT
MELBOURNE

EZELŐTT KÁROLYI SÁNDOR RT

C A C A O

BEHOZATALI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

HAZAFIÓKÜZLETEK:
BUDAPEST II, FŐ UCCA
3. SZ., IX, FERENC KÖR-
ÚT 16. SZ., IV, KORONA-
HERCEG UCCA 46. SZ.,
SZEGED, PÉCS, SOPRON,
MISKOLC, DEBRECEN,
GYŐR, SZOMBATHELY

BUDAPEST VI, TERÉZ KÖRÚT 3
TELEFÓN T. 335-78

EZELŐTT KÁROLYI SÁNDOR RT

C A C A O

BEHOZATALI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

TELEFÓN: TERÉZ 335-78

BUDAPEST VI, TERÉZ KÖRÚT 3

Tervezte: Wanko Vilmos. Az Első Magyar
Betűöntőde Rt. (törzsgyárak: H. Berthold
AG, Berlin, D. Stempel AG, Frankfurt am
Main) félkövér, kövér és díszes Reform
groteszk betűje

VIN, BERE, SI COMERTI DE SPIRITOSE

JOSEF A. GRIMM

GRIMM JÓZSEF

WEIN-, BIER- UND SPIRITUOSENHANDLUNG

CÁDOR I.

IPARMŰVÉSZ

SZOBROK

KERÁMIÁK

POHÁRAK

BUDAPEST
LONYAY UCCAS

Tervezte Kner Albert. Az Első Magyar Betűöntőde Rt. (törzsgyárak: H. Berthold AG, Berlin, D. Stempel AG, Frankfurt am Main) kövér és díszes Reform groteszk, Amts antikva és kurzív betűje, valamint díszítőanyaga és vignettái.

**A POLGÁRI KÖZÉPOSZTÁLY
KEDVELT TALÁLKOZÓHELYE**

MUNKÁCSI

ÉTTERMEI

●
**Magyar konyha, faj-
borok, a Dreher sör-
főzdesőrel. Társasá-
gok részére külön
termek fentartva!**
●

**BUDAPEST II, OROM UCCA 3
TELEFÓNSZÁM: 3-46**

NESZERNŐ

**NEMZETKÖZI SZÁLLÍTMÁNYOZÁSI
ÉS BERAKTÁROZÁSI
VÁLLALAT
RT**

**Darab- és vagonárak szállítását a hazai
és az összes európai állomásokra, a
legelőnyösebb feltételek mellett vállalja.
Mindenféle áruberaktározást elfogad
és azokra legmagasabb előleget ad.**

BUTORSZÁLLÍTÁS

**és beraktározás saját, külön e célra
épült új vasbetón tároló helyiségekben**

**BUDAPEST VI, LEHEL UCCA 8
TELEFÓNSZÁM: LIPÓT 923-47**

Tervezte: Wanko Vilmos. Az Első Magyar Betűöntőde Rt.
(törzsgyárak: H. Berthold AG, Berlin, D. Stempel AG,
Frankfurt am Main) keskeny kövér és kövér Reform
groteszk betűje és vignettái

KÖNYVKERESKEDÉS

ZENEMŰKERESKEDÉS

PAPÍRKERESKEDÉS

KÖNYVNYOMDA

CETATE-ZENTRALE

STR. AVRAM IANCU 4

TELEFON 3-50

MORAVETZ

ZENEMŰKERESKEDÉS ÉS KIADÓHIVATAL

ROMÁNIA ZENEMŰKÖZPONTJA

TIMIȘOARA

BUCHHANDLUNG

MUSIKALIENHANDLUNG

PAPIERHANDLUNG

BUCHDRUCKEREI

JOSEFIN-FILIALE

B. BERTHELOT 31

TELEFON 5-06

CHAMPIONUL ROMANIEI

1922

1924

1923

1925

SOCIETATEA SPORTIVA »CHINEZUL«

SPORTVEREIN **KINIZSI** SPORTEGYLET

TELEFON No: 2-53

Tervezte Kner Albert. Az Első Magyar Betűöntőde Rt. (törzsgyárak: H. Berthold AG, Berlin, D. Stempel AG, Frankfurt am Main)
Amts antikva és kurzív, valamint kövér Amts antikva betűje

hozatta. A berlini, lipcsei, offenbachi, vagy frankfurti betüöntödéknek ugyancsak kedvünkben kell járnunk, hogy az angol-amerikai-olasz versenyt lebírják esztétikailag. A Monotype-szedőgép kedveltségének is szép betűiben látjuk egyik okát.

— Izlés tekintetében tehát legyünk igen óvatosak. A gyáripárosított tömegtermelés a német nyomtatványok kiállításánál sok jelentéktelen, sőt ellenszenves ujdonságot dobott szét a világba, anélkül, hogy kritikával és ellensúlyozottsággal mérsékelné magát. A színházakba, papírüzletekbe és könyvespolcokra bevonulnak a „maskarádék”, a papírból utánzott fa, fém, moaré-selyem, préselt krokodil-bőr és társaik. A merkantil-grafikában új divat tombol: éles, szöges vonalak és foltok, tűzijátékszínek. Nem lehet fékezni az anilinfestégyárakat. Okvetlen a szivárvány összes színeit akarják ragyogtatni. Pedig a dülöngő formák, ék- és kúpalakú cikázások amúgy is erősen hasogatják a recehártya idegeit. Sok helyütt pedig nyomorék figurák nyüzgése szédít. Ezek még nem modernségek, hanem a háborús lelkek felfordulásai. Jóhiszemű nyomdászok is belesodrónak sokszor a „kiköpött” ornamensek és kompozíciók bódulatába, amelyekből hiányzik a rend, ritmus, egyensúly vagy arányosság. Így van az, mikor a mamutgépek mester-

emberei beleszabadulnak a művészet virágoskertjébe; kezük nyomán sok minden elfonnyad. Az angol könyv tiszta, világos és választékos szépségének nem sok követője akad.

— Van azonban egy eszmei jelentőségű tény, amely előtt le kell venni a kalapot. Azt látjuk a papírkiállításon, hogy a nemzet és a társadalom minden tagja nagyszerű erőmutatvánnyal fog össze a közös cél érdekében. A drezdai papírkiállítást magánosok, egyesületek, testületek és hivatalos intézmények hozták össze. Itt mindenki egymás mellé és egymás alá van rendelve. Elhelyezkedik a nyújtott kép egységébe; a munkásság legszerényebb tagjai mellett nem kicsinylik feladatukat a megjelent Rathsarchiv, Stadtbibliothek, Stadtmuseum és egyéb közgyűjtemények és szakiskolák sem. Becses történelmi, néprajzi, technológiai tanulságok halmozottak így egybe. Az összemunkálkodás, a szakmabeli összetartás nemcsak a kiállítások ünnepnapjain, hanem a munka hétköznapjain is meg van.

Ugyáltszik, az erők összefogása, a szolidaritás érzésében való felolvadás gondolata az, amire nekünk magyaroknak is szükségünk van. Ez a téma nincs kiállítva Drezdában, sem a katalógusban lajstromozva, mégis ezt hozhatjuk el legfőbb tanulságként.

Czakó Elemér dr.

A nyomdák és a rendetlen kéziratok.

Az íróknak általában, de különösen a magyar írók nagy részének az a rendkívül rossz szokása, hogy szinte olvashatatlan kéziratot adnak a nyomdába. Ezt sokan még azzal is súlyosbítják, hogy a rosszul olvasható kéziratot még ceruzával is írják. Ceruzával, amely eltörlődik és elhalványodik.

Az író azzal mentegetőzik, hogy gyorsan kell dolgoznia, nem kalligrafálhat. Ezt el is hihetjük neki. De azt már nem okolhatja meg elfogadható módon, hogy okvetlenül ceruzával kell írnia. Tintával is lehet gyorsan írni. Ezt még a riporter is író toll képében mindig magánál hordhatja. Ha azonban semmiképpen sem jut hamarjában tintához, akkor legyen tekintettel az ő közeli munkatársára, a szedőre és ne írjon fényesített papíron és még hozzá fényes ceruzával. A fényes papíros

— a villanylámpa sugarától — kápráztatja a szedő szemét és az ember legdrágább kincsét, a szemvilágát veszélyezteti.

Ezek a szedőre háramló hátrányok. Anyagiilag súlyos hátrányok származnak a rendetlen kéziratból a nyomdára. A könyveket ma már szinte kizáróan szedőgépen szedik. A szedőgép pedig csak akkor rentábilis, ha folyékonyan olvasható, tehát szedhető kéziratot adunk a géphez. A rossz kézirat hátráltatja a szedőt munkájában. Gondolkodnia, berüzgetnie kell és még jó, ha nem hiába töri a fejét. De sokszor megtörténik, hogy sehogyan sem tudja megfejteni a rébuszt. A korrektornál megismétlődik a hosszadalmas spekulálás és ez az, ami a kalkulációból kimaradt.

A panasz nem új. Gyakran megismétlődik ez,

különösen amióta a szedőgépek terjednek. De panasza megfelelő gyakorlati lépések nélkül még sohasem vezetett célra. *A nyomdaüzemeknek saját érdekében egyöntetű eljárásra kellene magukat elszánniok: csak jól olvasható és tintával írott vagy géppel írott kéziratot fogadjanak el a szedőgépek részére.* Ha ezt mintegy kartelszerűen nem tudják keresztülvinni, akkor a könyv- és folyóiratmunkáknál a kalkuláció alapja továbbra is ingadozó marad. Külföldön akárhány nagy nyomda van, amely nem törődve a megrendelő érzékenységével, a rossz kéziratot nem fogadja el. Nincs szüksége arra egy nyomdának sem, hogy valamely munkán károsodjon. Ha nem lesz nyomda, amely a hanyag, rendetlen kéziratot vállalja, akkor az írók kénytelenek lesznek rendes kéziratot adni.

Ismerem az ellenvetéseket: a magyar nyomdaiiparnak nem olyan rózsás a helyzete, hogy munkát visszautasíthasson. Ha én nem vállalom, vállalja más stb. Hiszen éppen azért van szükség szervezett, egyöntetű eljárásra. Ha ezt nem sikerül létrehozni, nem marad más hátra, mint az, hogy a nyomdák viseljék a hibás kéziratokkal járó kockázatot és veszteséget. Ezt a veszteséget azonban lehet ellensúlyozni. *A nyomdák tartsanak lektort,* ha már a könyvkiadók nem törődnek azzal, hogy a kézirat kikorrigálva, rendesen és jól olvashatóan kerüljön a nyomdába. Igaz, hogy ez költséges, de vajjon nem költséges-e az, ha a kiszedett munka felét a házi korrektúrában kell újraszedni, a másik felét pedig a szerzői korrektúrában vagy revízióban? És sokszor nem is kell, hogy az idegennyelvű munka legyen. Sok író magyarul is úgy ír, hogy az első pillanatra meg sem lehet állapítani, valamely szláv vagy asszírnyelvű munkáról van-e szó. Csak később, hosszabb megtekintés után bontakoznak ki az írás magyar motívumai.

Hát még ha valóban idegennyelvű kézitról van szó! Vegyük csak a legtöbbször előforduló német, francia vagy angol kéziratokat. Németül tudó szedő még akad az idősebbek közül. A fiatalabbak között még ez sem. Azonban franciául, angolul tudó csak a legritkább esetben. És ha igen, nem biztos, hogy éppen ott kondicionál-e, ahol az idegennyelvű munka készül. A kézirat pedig sokszor olyan gyatra, hogy az illető nyelvben nem jártas azt sem tudja, *u-t* vagy *n-t*, *r-t* vagy *v-t* szedjen és így tovább. Mert a legtöbbször még az idegennyelvű kéziratot is hanyagul papirosra verve adják le a nyomdába, ahelyett, hogy legépeltenék.

Mármost ha van a nyomdának embere, aki a kéziratokat *szedés előtt* átnézi és kijavítja, sokkal nagyobb kártól mentesül, mint ha esetleg újból kell szednie a munka nagyobbik részét. Az angolul, olaszul, franciául író szerző úgy ír, mintha nem *magyar*, hanem angol, francia vagy olasz szedőknek írta. Az orvosi lapokat vagy könyveket író orvosok olyan ákom-bákomokat vet papirosra, mintha receptet írta. Pedig csaknem csupa orvosi műszavakat takarnak. Ezek az írók csak a korrektúrában látják meg, hogy mi a következménye rosszul írott kéziratuknak és — szidják a nyomdát.

A napilapok rosszul írt hirdetéseire is vonatkoznak a fentiek. Akárhány nagykereskedő van, aki írógépekkel rendelkezik, azért mégis ceruzával írt és rosszul fogalmazott, különösen a cég nevét olvashatatlanul alakanyarintott hirdetéskéziratot ad le. Ha hiba van, reklamálnak. Pedig milyen egyszerű volna vagy géppel írt, vagy ha ezt már nem teszik, jól, olvashatóan írt kéziratot a nyomdába adni. A nyomdának sok költséget, önmaguknak sok bosszúságot takarítanak meg.

Az eszme im fölmerült, most már csak a megvalósításán kell közreműködni. Herzog S.

Igen tisztelt Szerkesztő Uram!

Láttam a lipcsei Buchkunst kiállítását. Nagyon örültem a magyar kiállítók ízléses és válogatott csoportjának. A rendezők derekas munkát végeztek, bár a teljesség kedvéért még tudtam volna nekik egy pár nevet ajánlani.

Kifogásom van azonban a katalógusban a magyarokról írott szöveg ellen. Sokat téved. Egyik fő tévedése

például: „Önálló magyar betűöntőde nem létesült a multban s a magyar nyomdák betűiket és díszítő elemeiket is külföldről szerezték be.” Én úgy tudom, hogy misztórfalusi Kis Miklóstól kezdve bikfalvi Falka Sámuelig igen is voltak számottevő betűkészítő mestereink idehaza is. Díszítőelemek dolgában pedig különös gazdagságot

mutathatunk fel. Mi láttuk el az egész román és ciril nyomdákat is, a magunkén kívül, díszítésekkel. Ne tagadjuk tehát el azt, ami volt, úgy sem dicsekedhetünk azzal, ami nincs. A magyar nyomdabetűk dolgában pedig elmondhatjuk, hogy 100—200—300 évvel ezelőtt előbbre voltunk, mint ma.

Csipio Paprikánusz

A gyermek lelke és a könyv*

A „Magyar Grafika” egyik utolsó számában kurta kritika jelent meg „A gyermek és a könyv lelke” címen a tankönyvügyi kiállításról. A szerző, sajnos, amellet tesz ebben a — valljuk be — felületesebb sietséggel készült s talán éppen ezért indokolatlanul súlyos kritikájában tanubizonyosságot, hogy a tankönyv lelkét nem ismeri. Különbözik nem tudnám elképzelni, hogy „szürke és unalmas, ízléstelenség, rikító, szemfényvesztő tarkaság, ködös konvenció” jelzőkkel illessen olyan tankönyveket, amelyek a legkiválóbb magyar pedagógusok véleménye alapján ma a világ összes tankönyvei között talán a legelőkelőbb helyen állanak.

Bennünket, akik a tankönyvekkel hivatásunknál fogva foglalkozunk, bizony nagy örömmel töltött el a most lezajlott kiállítás tankönyvügyi részecskéje, mert itt láttuk először egységes keretben összefoglalva azt a szinte hihetetlen arányú haladást, amit tankönyveink az utolsó két-három esztendőben megtettek. Erről szerzőnek, aki talán nem ismeri a tankönyvügy fejlődését és csak tipográfiai és nem tankönyv-tipográfiai szempontokból szól hozzá a kérdéshez, tudomása nem lehet. Ehhez úgy kellett volna figyelemmel kísérni a fokozatos előbbrehaladást, amint azt mi tettük, éppen ezért szolgálatot vélünk tenni az egész magyar tankönyvügynek, amikor kritikát gyakorolunk az 1927/28. évre megjelent tankönyvek felett s egyben megjelöljük a direktívákat, melyek a speciális tankönyv-tipográfiában mindig mérvadók voltak és azok is maradnak.

Mindenekelőtt: szerző ott tévedett, hogy összezavarta a tankönyv és regény fogalmát, tévedésének legfőbb oka pedig, hogy csak futólag, a külső címlapra vetett pillantás alapján ítélkezett. De nem szerzett tudomást azokról a követelményekről sem, melyeket a vallás és közoktatásügyi miniszter a tankönyvekkel szemben felállított és nem tudja, hogy „a konkurrencia harcosabb megnyilvánulása” ma már szinte egészségtelen arányokat ölt, sőt nem

ismeri a szerepet sem, melyet az új tanterv a tankönyveknek szánt. Eszerint az elemi oktatásban a tankönyveket a lehetőségig mellőzni kell, csupán az olvasáshoz és számtanhoz kötelező a használata. Ennek megfelelően a kiadók az olvasó- és számtankönyvekre vetették magukat s e téren valóban szépet is produkáltak. Ami már most a középiskolákat illeti, ott a tankönyv évtizedek óta körvonalazott szerepe, nézetem szerint, soha megváltozni nem fog. Pedagógusaink bizonyítják, hogy meseszerű, érdekes, változatos, de elbeszélés, vagy — ilyen is volt — ujságstílusban szerkesztett és kiállított tankönyvekkel csak az elemi oktatásban lehet operálni, felsőbb iskolákban eredmény csak komoly, speciális tankönyvszellemben készült tankönyvekkel érhető el. Kétségtelen, hogy a különleges, újszerű tipográfiával kiállított tankönyv, a tanulók lokális memóriájára hatva, pillanatnyilag nagyobb és rapidabb eredménnyel dicsekedhetik, a kisábécés nebuló fonomimikáján kívül azonban egyetlen ilyen irányú próbálkozás sem vezetett a kívánt eredményhez, hiszen köztudomású, hogy leghamarabb a lokális memória válik köddé.

Valóban, a tankönyvek külső kiállításának problémája a mai helyzettel megoldottnak tekinthető. Melyek a feltételek? *Jó papír, tetszetős külső, egészséges nagy betűk, tartós fűzés, jól megválasztott, elhelyezett és kibozott illusztrációs anyag.* A kemény tábla, színes mellékletek csak másodsorban jönnek figyelembe.

A fentebb vázolt általános feltételeknek ma minden kétséget kizáróan annak a Franklin Társulatnak a tankönyvei tesznek leginkább eleget, melyeket szerző „szürke, unalmas” jelzőkkel illet. Különös díszük a kitünő betűtípus, melyről kísérletek igazolják, hogy tankönyvszedés céljaira a legalkalmasabbak. Nem maradhat említés nélkül a kitünő illusztrációs anyag sem, mely tökéletesnek mondható. Hol léteztek azelőtt, de hol léteznek ma is egyéb kiadványú tankönyvekben fototípiák, és melyik kiadó által kiállított tankönyv papírján hozzák úgy ki a képeket, mint a Franklin Társulat szürke és unalmas tankönyveiben. A félkemény borítéklapok változatosak, a könyvek fűzése tartós, min-

* Hozzászólás Rabinovszky Máriusnak a tankönyv kiállítás kapcsán a magyar tankönyvügyről írt kritikájához, amely a Magyar Grafika 1927 júliusi számában azonos cím alatt jelent meg.

den oldalon megfelelően nyílnak. Van olyan irodalomtörténete, melyhez külön műnyomó és merített papíron színes műmellékleteket csatol.

Hasonlóan jók az Athenaeum tankönyvei is, melyek a Franklinnal szemben talán kissé modernebb szellemet képviselnek. Bár a tankönyvek papírja silányabb, mint az előző esetben, tipográfiai kiállítás szempontjából semmi kívánni valót nem hagy hátra, ha csak a kissé nyugtalanító betűtípusokat nem említjük.

A Franklin Társulattal versenyez, a dekorációs anyag túlhajtásában azonban mégsem éri el, a Szent István Társulat. Itt is a jó papír, kellemes betűtípus és jól kihozott illusztratív anyag, ami a tankönyvet vonzóvá teszi.

Az előbb közölt szempontok szerint a legkevésbé éppen az Egyetemi Nyomda tankönyvei sikerültek. Mindenekelőtt a papír, sárga és félfamentes, durva és vastag, az, ami visszariaszt s valóban ezen a papíron csak a rajzos klisék érvényesülnek. „Az igazi, előkelő nyomdász-kultúra”, mely szerző homlokát megcsapta, négy-ötféle betűtípusból rakott össze egy-egy könyvet, kissé elnagyolt, tankönyvekben merészen, dekoratíven modern, de csak kevéssé szemléltető képekkel illusztrál, úgyhogy a könyv már az első pillanatra is nyugtalanító

hatást tesz. Fokozza ezt még az is, hogy a durva minőségű papír a könyveket indokolatlanul (vagy talán van valami indok?) megvastagítja és csak nagyon kis mértékben enyhíti a valóban ízléses, célszerű borítékklap, mely szerzőt eredetiségével joggal ragadta el.

A miniszter követelményei és a nagy verseny már megtették a hatásukat. Olyan tankönyvek állnak rendelkezésre, melyek a külföld hasonló kiadványait jelentékenyen felülmúlják. Ne feledjük, hogy a tankönyv nem regény s a tanulás nem szórakozás, hanem munka. A tankönyv a maga komoly külső formájában a szigorú tanárnál, komor iskolaépületnél és zordon tantervnel is élénkebben demonstrálja, hogy itt nagyjelentőségű magvetés folyik és nem tiszavirágéletű hangulat-impressziók keltése a cél.

Faragó László

*

Úgy hisszük, a fenti hozzászólás egy igen érdekes és nívós vitának a megnyitója. Éppen ezért a magunk részéről még nem nyilvánítunk véleményt sem pro, sem kontra, de várjuk a további hozzászólásokat, amelyek — reméljük, hogy lesznek ilyenek — azonkívül, hogy élvezetesekek lesznek, nagyban hozzá fognak járulni a magyar tankönyv-tipográfia megtisztulásához.

A szerkesztőség

A lipcsei nemzetközi könyvművészeti kiállítás

Aki, mint e sorok írója is, 1914-ben résztvett a „Bugra” (Buch- und Graphische Ausstellung) lipcsei könyvkiállítás ünnepélyes megnyitóján és akinek emlékezetében még élénken élnek a nemzetközi testvériesülés akkori megnyilatkozásai, melyek után a háború kitörése annál kétségbeejtőbb fájdalommal vágott bele a lelkébe, annak gyönyörűség volt most újból együtt látni az összes nemzetek válogatott könyvanyagát — ugyancsak Lipcsében — a könyvművészet nemzetközi kiállításán. Nagyon jól esett, de azért nem becsülöm túl ezt a mostani nemzetközi megnyilatkozást, nem, a lelkek általánosságban megvannak még fertőzve, a Könyvkiadók Kongresszusának Nemzetközi intézménye például még távol látszik attól, hogy újra feléledhessen, mert az angol, a francia és belga kiadóság, bár az üzleti érintkezést élénken űzi, barátkozni még nem akar. A régi nemzetközi szervezetekben még nincs meg az erő arra, hogy ilyen nagystílusú kiállítást létrehozzanak; — de ezúttal nem is a kiadók, hanem a művészek, a grafikusok állottak össze, hogy közelebb hozzák egymáshoz az emberiséget a gondolat, a

betű, a szépség, a művészet, a könyv: a könyvművészet szolgálatában. A lipcsei Nemzetközi Könyvművészeti Kiállítást a „Verein Deutscher Buchkünstler” (Német Könyvművészek Egylete) szervezte egy nagyobb bizottság útján, melynek élén a német tudomány, irodalom és művészet kiválóságai állottak.

A Könyvművészeti Kiállítást a város szívében, az Augustusplatzon levő nagy reneszánsz-stílusú múzeumban rendezték, 43 kisebb-nagyobb, elrendezésben és stílusban majdnem egyforma szobában. A terület legnagyobb részét — természetesen — a német könyv veszi igénybe, mely 21 szobát tölt be, nem kiadók, hanem nagyjában művészek szerint elrendezve, akik rendszerint egy-egy külön fülkét, néha egész termet töltenek be. Ebből az egységes elrendezésből különvlik a Gerhart Hauptmann műveinek szentelt kiállítási terem, amely nem könyvművészeti egyéniséget tükröz, hanem bemutatja, hogy egy író eddigi pályafutásán keresztül mennyire foglalkoztatta a könyvtermelést az egyszerű Universal-Bibliothek-füzettől kezdve a legpompásabb díszkiadásokig.

A rendezőség a látogató közönség iránt szokatlan figyelmet tanúsított egy kitünően szerkesztett kiállítási katalógus kiadásával. Ez a katalógus 352 oldalnyi szöveget és 88 oldal műnyomó papírra nyomtatott képanyagot tartalmaz és szedés, nyomás, papír, kötés és ár szempontjából egyaránt a jóízű modern könyv példaképe lehet.

A kiállítás belső elrendezésének stílusa élénken különbözik a kiállítási épület stílusától. Ezt különös nyomatékkal szeretném kiemelni, mert ez a berendezési stílus rám puritán egyszerűsége mellett is rendkívüli hatással volt, amely hatás németországi utazásom közben a drezdai Papierausstellung egész elrendezésében is és sok egyéb téren is megismétlődött. Úgy éreztem, hogy a kirívó különbség a kiállítást magába fogadó régi épület külseje és a kiállítás belső stílusa között nem véletlen műve, hanem a német művészet fejlődésének hatalmas állomása. Többféle téren a stílus keresésének tudatosságát véltem felismerni, sőt többet, mert úgy éreztem, hogy a német művészetnek sikerült hosszú vívódás után új stílust találnia, egyszerűt, világosat, vonalast — tehát a fodrozástól és a cikornyástól teljesen eltávolodót, derűset, demokratikusot, azaz olyat, amely a térbőség, egyszerűség és derűség segélyével a legszélesebb néprétegek lelkiületét a nép egész életkeretének szépítésével felemelni törekszik. Ugyanaz az egyszerűség a vonalakban és síkokban, mely a kiállítás termeit oly otthonossá, oly kedvessé teszi, található meg a kiállítás anyagában, szekrényekben, felírásokban, könyvtáblákban és azok díszítéseiben is, sőt ugyanez a törekvés sugárzott felém a falvak új házainak és a városok új épületeinek és ipartelepeinek stílusából is. Úgy látszik, a német művész már nem az élettől különváló, vonalaiban és cikornyáiban újat és újabbat kereső fantaszta akar lenni, hanem azt vallja feladatául, hogy a derűségnek, kedvességnek az élet minden megnyilatkozásában teret biztosítson. A stílus nem él külön életet, nem a tárgy anyagán, alakján és rendeltetésén kívül, hanem éppen ezeken a lényeges elemeken belül keresi érvényesülését. A könyvművész is mindjobban elhagyja az önmagáért, saját érvényesüléseért küzdő könyvdíszítést és inkább arra törekszik, sőt be is éri azzal, hogy az irodalmi termék az ő beavatkozása folytán minden elemében helyes, rendes, stílusos és lelkünkhez szólóan kedves legyen.

A gyakorlat emberénél felvillan az a kérdés, vajjon érdemes-e ezért áldozni, vajjon a könyv az ő anyagi megnyilatkozásában megérdemli-e ezt a részletekbe menő egyéni munkát, vajjon van-e, aki felismeri a különbséget a jó és jobb, szép és szebb, illetve a pongyola és a gondozott kivitel között? Az üzleti tapasztalás erre a kérdésre kevés embernek fog világos feleletet adni, de kétségtelen, hogy egyes nyomdai officinák boldogulása és fellendülése minden időkben közvetlen kapcsolatban állott termékeinek művészi színvonalával és merném állítani, hogy a könyvnek és a könyv útján az irodalomnak hódítása is szorosan összefügg a könyv külsejének művészi haladásával. És itt nem azokra a szűk rétegekre gondolok, amelyek tudatosan támasztanak igényeket a

könyv külseje iránt, hanem az egészséges ösztönökre hallgató nagy tömegekre, melyeket az alakban és anyagban helyes és kedves tárgyak feltétlenül vonzanak és megkapnak, holott a stíltalan és helytelen formájú tárgyakkal szemben szinte eldugul a vágyuk, azokat hiába kínálják nekik, még ha tartalmuknál és rendeltetésükénél fogva képesek volnának is vágyakat ébreszteni. A magam részéről — szabadságomról, a tiroli hegyekből kerültem Lipcsébe a kiállítás megtekintésére és így, a természet nagy

ELSŐ MAGYAR BETÜÖNTÖDE RT
BUDAPEST, VI., DESSEWFFY-UTCA 32. SZ.

INGEBORG-ANTIQUA

Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg
Ingeborg

Ezek a betűk még 4, 5 és 6 cicerós fokozatokban is kaphatók

Központok:

H. BERTHOLD AKT.-GES., BERLIN
D. STEMPEL AG FRANKFURT a.M.

összhangjából jövet, különösen érzékenynek találtam magamat minden esztétikai benyomás iránt. Talán ennek a fokozott fogékonyságnak tudhatom be, hogy minden legkisebb művészi benyomásra is reagáltam. Így például láttam a kiállításon egy gótikus betűkből készült kéthasábos szedéslevonatot, amely a helyes kolumna-beosztást volt hivatva bemutatni. Az az érzés, amely ennek a szedésbe belelehelt harmóniának a láttára elfogott, lényegileg alig különbözött attól, amit egy szép költemény olvasása, egy remek zenemű hallása, vagy egy monumentális épület meglátása bennem valaha előidézett. Igenis, szedésben, beosztásban, papírban, kötésben és ezeken belül sok-sokféle apró megnyilatkozásban a nyomdai termékek oly óriási skáláját mutathatják az undort keltő rútságtól egészen a lélekemelő gyönyörűségig menő változatoknak, mint a gyakorlati életbe beajott művészet bármely más ágazata. A könyv szépsége nem fikció, ez lehet lélekemelő valóság is és a német könyvművészet — meggyőződésem szerint — jó úton jár, amikor bekapcsolódva a művészet egyéb életszépítő józan törekvéseibe és ezek új és helyes stílusába, a minden részletben mutakozó harmóniát állítja oda alaptörvényeül.

De a stílus helyes iránya, bár ez a legfontosabb, magában véve még nem elegendő a jó hatás biztosítására: a tökéletes hatáshoz — mint a művészet minden ágában — a kivitel legteljesebb precizitása is szükséges. A német könyvművészet ezen a téren nagy eredményekre mutathat rá, nemcsak a nagyobb igényű díszmunkáknál, hanem minden egyéb grafikai termék kivitelében, így egyszerű könyveknél, hirdetéseknel, plakátoknál és bármely technikájú egyéb reprodukcióknál is. Megengedem, hogy kiállításokra a legsikerültebb példányokat küldjük, de hiszen jól tudjuk, hogy gondosan készült klisé, illetve litográfia és legfinomabb egyengetés híján egyetlen rendes példányt sem lehet előállítani. Ha tehát a kiállított grafikai termékek csakúgy ragyognak a kivitel pontosságától és gondosságától, bátran következtethetjük ebből, hogy ebben a német könyvpiar alaptulajdonsága nyilatkozik. Mintha ez a „nyugati” könyvkultúra nem túrná

meg a rosszsababot, pongyola és elhamarkodott munkát, amellyel nekünk itthon annyira meg kell barátkozni.

Amikor azonban kénytelen vagyok ezt a kirívó különbséget a magunk rovására megállapítani, távol áll tőlem, hogy ezért a magunk termelését és tevékenységét lekicsinyelni, vagy gáncsolni akarnám. A tízszeres fogyasztási terület érdeme elsősorban, hogy a németek és egyáltalán a nagy nemzetek kiadói jobban fizethetik a grafikusokat, a cinkográfusokat és a nyomdászokat és is hogy ebből folyólag náluk a „kvalitás kultúrája” ilyen fokra emelkedhetik.

A kivittel foglalkozó egyének egészen másképp nevelődhetnek és fejlődhetnek ott, ahol nem nehezedik rájuk a szűkös viszonyok rontó befolyása és viszont a tervező és alkotó grafikus művészre is előnyös, ha tudja, hogy elgondolását a reprodukcióban torzítás és csonkítás nélkül híven fogja viszontlátni.

A lipcsei kiállítás nagy dokumentuma a német könyvművészet stílusbeli és kiviteli haladásának, de amikor ezt készséggel elismerjük, ne hagyjuk említés nélkül, hogy a magunk itthoni könyvtermelése — viszonyaink tekintetében vétele mellett — büszkén vállalhatja az összehasonlítást.

A szűkresababot tér nem engedi, hogy a többi nemzetek kiállításával is foglalkozzam. Ez nagyobb elmélyedést és egész cikksorozatot igényelne, mert minden egyes nemzet anyaga alapos és beható tárgyalást érdemel. A magunkérol is csak annyit, hogy a magyar grafikai kiállítás külön szobában nyert elhelyezést és — ami még fontosabb — hogy nagyon jó, színvonalas, stílusos munkákat küldtünk ki, melyekkel helyesen képviseltük irányunkat és tudásunkat. De ha tekintetbe vesszük termelésünk sokoldalúságát és gazdagságát, mégis sajnálnunk kell, hogy a kiválasztással megbízottak annyira szűk keretben mozogtak. Még sok jó dolgot lehetett volna kiküldeni, ami bemutatkozásunkat gazdagabbá, impozánsabbá tette volna. De az, hogy gazdagabbak vagyunk, mint ahogy mutatjuk, mindenesetre örvendetesebb, sem mintha szegényebbek volnánk, mint ahogy fitogtatjuk. *Ranschburg Viktor*

A modern könyvnyomtató modern betűi és díszei

Ingeborg antikva az Első Magyar Betűöntöde Rt, Budapest, legújabb betűje, amelyet eredetileg a törzsgyár: D. Stempel AG, Frankfurt am Main cég hozott forgalomba. Az Ingeborg antikvát *Kleukens* tanár alkotta több, mint másfél évtizeddel ezelőtt s hogy alkotása valóban értékes volt, misem bizonyítja jobban, mint hogy e betű ma is kedvelt betűje a könyvnyomtatóknak. Az Ingeborg antikva lapos, széles tollal írt akcidenstetű; erőteljes

vonalai főként ily célokra teszik alkalmassá, de kisebb fokozatai könyvbetű gyanánt is használhatók, amikor is a belőle szedett oldalak erőteljes és erőteljesen érvényesülő tükröt alkotnak. Abban az időben, amikor az Ingeborg antikva piacra került, még divatos volt a Corvina jellegű típusok alkalmazása s nyilvánvaló, hogy e betű megalkotásánál is némiképp közrejátszott a Corvina-Säculumhoz hasonlatos hatások elérésére alkalmas betű alkotá-

sára való törekvés. Az Ingeborg antikvát betűöntödének egész három cicerósig fogja raktárra önteni, míg a nagyobb fokozatokat a törzsgyár fogja szállítani. Az Ingeborg antikvának különben igen szép és kitűnően alapozott *félkövér* típusa is van, *kurzívja* is igen kiváló akcidenstetű. Az Ingeborg antikva mintasorait és fokozat-skáláját az Első Magyar Betűöntöde Rt. 359. oldalon levő hirdetésében mutatjuk be.

A modern kenyérbetűknél, amelyek az utolsó néhány esztendőben kerültek a piacra, feltűnő jelenség volt, hogy legtöbbje csak kurzívval bírt, míg a szokásos félkövér és kövér változatok hiányoztak. Ezt a jelenséget főként azoknál a betűknél észlelhettük, amelyeknek alaptípusai a mult nagy betűmetszőinek alkotásaiból merítették szépségüket és klasszikus jellegüket. Ezt a jelenséget helyénvalónak tartottuk, mert a könyvbetű a mai könyvszedési technika mellett nélkülözheti a félkövér, még inkább a kövér változatot. Ma már nem éppen fontos, hogy egy könyv fejezetcímei kövér betűből szedessenek; nem mindig szép ez és nincs is mindig jelentősége. A kövér cíkcímeket általában hagyjuk meg a lapszedés számára, ott van jelentőségük, van értelmük és rendeltetésük. A félkövér és kövér fajták kimaradása azonban mégis csak hiányt jelentett az *akcidenszedés* szempontjából. Mindazok a betűk, amelyek az utóbbi időben piacra kerültek és klasszikus betűk jellegével bírtak, mint akcidensbetűk is beváltak, hiszen a klasszikus szedésmodor az akcidencia terén is elfoglalta a maga helyét. De éppen itt tűnt ki a félkövér betűk hiánya, mert — ezt lapunkban sokszor hangoztattuk — a klasszikus szedésmodor, tisztán és főként világos

antikva betűkből, a legtöbb esetben laposan hat, különösen olyankor, amikor a felhasznált antikva különösen finom metszésű vékony vonalas betű, ami a klasszikus betűk sorában nem ritkaság. Ezeket a hiányokat most igyekszünk segíteni a betűöntődék. Egymásután alkotják meg a klasszikus betűk kövérebb változatait. A *Gebr. Klingspor*, Offenbach am Main, betűöntőde mostanában jelentette meg az általa évekkal ezelőtt kibocsátott *Tiemann antikvájának félkövér változatát*. Ez a típus ugyanolyan klasszikus hatású, nemes egyszerűségű és nagyon jól olvasható kövér antikva, mint amilyen az alapbetű. *Művészi és a legnagyobb gonddal megkonstruált félkövér betű ez s ennél dicséretesebb jelzőt már nem is szükséges mondani.* Ezen az oldalon alul néhány mintasorban mutatjuk be ezt az új változatot, amit kitörő örömmel fogadnak azok, akik e betű antikváját megszerezték és alkalmazása során megszerették. W.

A Koch betűk száma ismét szaporodott egy kiváló betűfajtaival. A Magyar Grafika elmúlt évi évfolyamát teljes egészében a *Gebr. Klingspor*, Offenbach am Main, betűöntőde *Koch antikvájából* szedték s ez alkalommal a szakvilág nagy elismeréssel adózott a Koch tanár tervezte betűk artizsti-

kus szépségéről. Ezt a vékony és végtelenül finom hatású antikvát egészítette ki a tervező *egy erőteljes és frappáns hatású kövér változattal*, amelynek mintasorait lapunk e számának 361. oldalán mutatjuk be. Nagyjából e betű hatás dolgában megközelíti az ugyancsak Koch tervezte Neulandbetűk harását, de míg annak groteszk-szerű vonalai vannak, addig az új betű antikva jellegű ecsetbetű, amely igen merészen fest a végtelenül finom alapbetű mellett. Az új betű nagyszerűen egészíti ki a Koch antikvaszaládot, alkalmazása a szedés minden terén megtalálja a *frappáns* érvényesülést. A mintakönyv néhány szedéspéldája, amelyeknél a kövér és a rendes vékonyvonalas Koch antikva együttesen használtatott fel, pompás hatásával kiválik valamennyi mintaszedés közül, miután a nagy kontraszt valóban nagyszerű hatást idéz elő. Mint reklámbetű, nagyon jó szolgálatot fog tenni e betű azoknak, akik szeretik a „zaftos” szedéseket, de mint könyvbetű-kiegészítő típus is be fog válni címlapok, fedelek, fejezetcímek stb. szedésénél.

—
Az Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest, amelynek törzsgyárai a frankfurti *D. Stempel AG* és a berlini *H. Berthold AG* és érdekkörébe

A MODERN KÖNYVNYOMTATÓ MODERN BETŰI ÉS DÍSZEI

Félkövér Tiemann antikva

Kövér Koch antikva.

Nur das in der Kunst ist vergänglich, was nicht in sich die Kraft hat, zu erneuter Betrachtung und Verfenkung anzuregen. Vossische Zeitung

Es kommt nicht so sehr darauf an, daß einem Kinde viel gelehrt, sondern daß der Wunsch zu lernen in ihm geweckt werde. J. Lubbock

Ein edler Mensch kann einem engen Kreise nicht feine Bildung danken.

Der Februar baut manche Brück' der März bricht ihnen das Genick.

Friedrich Rückert

Friedrich Hebbel

Franziskus

Ebersbach

GEBR. KLINGSPOR BETÜÖNTÖDE, OFFENBACH a. M. — ELSŐ MAGYAR BETÜÖNTÖDE RT. BUDAPEST

A MAGYAR GRAFIKA SZEDÉSPÁLYÁZATÁRA BEÉRKEZETT MUNKÁKBÓL.

UNGARISCHE
GRAPHIK
ZEITSCHRIFT ZUR
FÖRDERUNG DER
GRAPHISCHEN
GEWERBS-
ZWEIGE

MAGYAR GRAFIKA

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ HAVI SZAKFOLYÓIRAT SZERKESZTI ÉS KIADJA BIRÓ MIKLÓS FELELŐS SZERKESZTŐ WANKÓ VILMOS SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL BUDAPEST VII. RÖK SZILÁRD UCCÁ 4 SZÁM. TELEFON SZAM JÓZSEF

53

HUNGARIAN
GRAPHIC
A REVIEW SUP-
PORTING THE DE-
VELOPMENT OF
GRAPHICAL
ARTS

Jelige: „Munkanélküli 6”

Tervezte: Beke Zoltán.

SZERKESZTÉS-KIADJA:
BIRÓ MIKLÓS
FELELŐS SZERKESZTŐ
WANKÓ VILMOS

MAGYAR
GRAFIKA

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ HAVI FOLYÓIRAT. SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL BUDAPEST, VII. RÖK SZILÁRD UCCÁ 4. TELEFON JÓZSEF 53.
UNGARISCHE GRAPHIK. ZEITSCHRIFT FÜR DIE FÖRDERUNG DER SAMTLICHEN GRAPHISCHEN UND GEWERBSZWEIGE. HUNGARIAN GRAPHIC. A REVIEW SUPPORTING THE DEVELOPMENT OF GRAPHICAL

Jelige: „Non omnis moriar.”

Tervezte: Kurucz István (Zalaegerszeg.)

tartozik az offenbachi *Gebr. Klingspor* betüöntöde is, szívesen küld mintákat és mintafüzeteket az előbb ismeretett *Ingeborg, kövér Koch antikva* és *félkövér Tiemann antikva* betükből.

Feljegyzések

Nyomdászjubiläumok. Kecskemét könyvnyomtatói augusztus 1-én meleg szeretettel üdvözölték *Kriszán Antalt* abból az alkalomból, hogy elérkezett nyomdászágának félszázados stációjához. Varga Gyula a Részvénynyomda nevében, a munkások részéről Sebők kolléga üdvözölték az érdemes könyvnyomtatót. — Az Általános Nyomda rt. (Neues Politisches Volksblatt) személyzete szép ünneplésben részesítette *Szabó Mihály* gépszédőt ötvenéves nyomdászágának fordulója alkalmából. Az ünnepeletet a személyzet nevében Krausz Sándor, az igazgatóság részéről Klein Ernő művezető, a szakszervezet nevében Haasz Vendel, a Segélyző-Egyesület képviselőjében Steiner Vilmos üdvözölték. Felköszöntöt-

ték még Schmidt Béla a Hírlapszedőkör, Wellisch Géza a Gépmeisterkör megbízásából. Szabó Mihály kolléga meghatottan mondott köszönetet a szép ünneplésért. Ugyanakkor ünnepeletet meg a Neues Politisches Volksblatt személyzete *Deutsch Salamon* tördelőnek a lapnál való foglalkoztatás negyedszázados évfordulóját. A ketős jubileum vidám hangulatban folyt le, amelyet a Budapesti Könyvnyomdászok Dalkörének közreműködése és Pajor Ida, a nyomdászok kedvenc csalóányának énekszámái a legmagasabb fokra emeltek. Szentiványi Kálmán színművész humoros előadásaival állandó derűtségben tartotta az ünneplő közönséget. A jubiléumokat mi is legmelegebben üdvözöljük. *b.*

Gutenberg-emlékérem. A bécsi könyvnyomtatók és betüöntők grémiuma egy művészi kivitelű Gutenberg-emlékérmert veretett olyan szakmabeli férfiak kitüntetésére, akik a szakmai téren kiváló működést fejtettek ki. — Az érem ezüst és arany kivitelben készült. Az első, akit ezzel az érdemmel kitüntettek, *Friedrich Jasper*, a nagy-

hírű bécsi Jasper-intézet tulajdonosa, kereskedelmi tanácsos volt, aki most töltötte be 80. életévét s mint a grémiumnak sok éven át volt elnöke kiváló érdemeket szerzett a szakmafejlesztés terén.

Az antikva bevezetése Bakuban. Bakuban nemrég egy bizottság alakult a török-tatár köztársaságok és autonóm területek megbizottaiból az új török abc ügyének megtárgyalására. A bizottság célja, hogy az eddigi török írás antikvára leendő átültetését a legrovidebb idő alatt végrehajtsa. E célból több, mint 8000 kg antikva betűt rendeltek részben Moszkvából, részben Németországból s azt a bakui nyomdák között kiosztották.

Gabriele d'Annunzio műveinek álami díszkiadása. A leipzig-i könyvművészeti kiállítás olasz termében érdekes könyvművészeti termékek láthatók, közöttük a d'Annunzio-művek álami díszkiadásainak első kötetei. Az olasz állam ugyanis most rendeztetett sajtó alá nemzeti költőjének összes műveit. A díszkiadást a dr. Mardersteig vezetése alatt álló *Bodoni-féle* nyomda nyomtatja. Ezt a nyomdát a svájci Mantagnolából Veronába költöztették. A díszkiadást 60 kötetre tervezik. A legkiválóbb művekből kézi sajtón pergamentre készítenek néhány példányt; 200 példányt pedig a japán papírra fognak nyomtatni. A számozott példányok számát 2500-ra tervezik, ezek velin papíron készülnek.

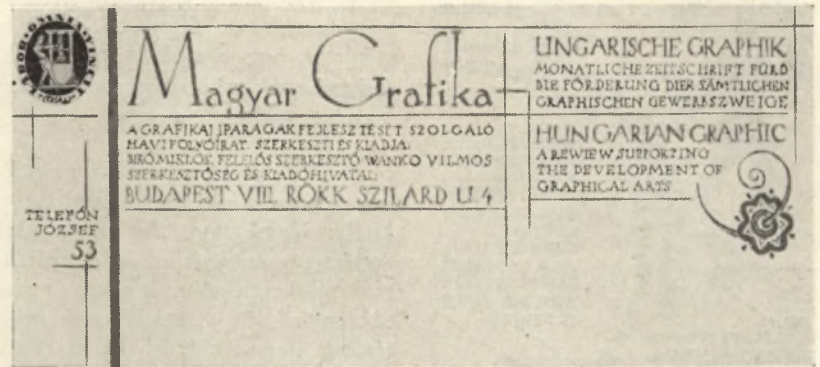
Japán papírgyártása és kereskedelme. A legutóbbi jelentések szerint Japánban az elmúlt évben 500.301 tonna papírt gyártottak, amiből a tulajdonképpeni Japánban 132.000, Sachalinban 161.000, Hokkaidóban 195.000 és Koreában 12.000 tonnát állítottak elő. Ehhez a mennyiséghez 7 millió koku fát dolgoztak fel. Az idejelenlések szerint a termelés jelentékenyen emelkedik s meg fogja haladni a 600 ezer tonnát. Japán papírkereskedelmi forgalma az utóbbi években mindinkább javul, amennyiben 1925 első felében 9.6 millió yen értékű behozattal szemben 8.7 millió yen értékű pa-

pírt vittek ki, míg a folyó év első felében 7.5 millió yen bevétellel szemben 9.6 millió yen értékű papirost szállítottak ki külföldre. Ugyanilyen arányban csökkent a papirosnyersanyag behozatala is.

A „Duplex” síknyomó rotációs gép. A vidéki napilapok előállítására nem ritkán igen körülményes. Tudjuk, hogy egy napilap előállításánál a legfontosabb követelmény a példányszám minél gyorsabb kinyomtatása. Ez egy igen egyszerű technikai probléma ott, ahol a nyomda technikai berendezését egy körforgógép teszi teljessé, mert ez esetben a legprimitívebb körforgógéppel is könnyű szerrel lehetséges 8—16.000 példányt kinyomtatni egy órai munkaidő alatt. Igen ám, de a körforgógép csak ott fizetődik ki, ahol azt megfelelően elegendő munkával tudják ellátni, már pedig körforgógépre való munka nem mindig akad még a fővárosi nagy üzemekben sem, még kevésbé a vidéki nyomdában. A vidéki napilapoknál, mely lokális jellegűek, fogva az országos, vagy nemzetközi jellegű napilapokénál sokkal kisebb példányszámokban jelennek meg, gyakran 2—4000 példány a maximum, ezért nem fizetődik ki még egy nyolcoldalas rotációs beszerzése sem. Mindezek ellenére azonban fennáll a követelmény, hogy az ily kisebb példányszámú napilapot is igen gyorsan kell az úccára dobni és képzeltség a példányszám teljes kinyomtatását 3—5 óra hosszáig elhúzni, kivált, ha e lappal egyidőben ugyanabban a városban egy másik napilap is megjelenik. Ezért különösen a külföldi kisebb városokban igen elterjedtek az úgynevezett síknyomó rotációs gépek, amelyek szedéstről, de hengeres papirosra nyomtatnak és ezzel egyidőben a lapot hajtogatják is, szóval expediálásra teljesen kész állapotban lökik ki magukból. Az ilyfajta rotációs gépek között talán a legkiválóbb a *Gebrüder Buehler, Uzwil* (Svájc) gépgyár „Duplex” síknyomó rotációs gépe, amely 4—6, esetleg 8 oldalas lapból is 6000 példányt képes szállítani. E gépeknél különleges hengerborítást kell alkalmazni, hogy az egyengetést pótolhassák, mert hogy a

A MAGYAR GRAFIKA SZEDÉSPÁLYÁZATÁRA BEÉRKEZETT MUNKÁKBÓL.

Jelige: „Koch”

Tervezte: Horváth Ferenc (Budapest)

Jelige: Munkanélküli 3

Tervezte: Beke Zoltán.

Jelige: „Neuland”

tömöntés elmaradása mellett az egyengetést is ki kellett küszöbölni e géptípusnál, az szinte magától értetődő dolog. Ezek mellett a technikai előnyei mellett e gépnek fölénye mégis a rendes rotációs gépekkel szembeni olcsósága, kis térfogata és a kezeléséhez szükséges személyzet kisebb létszáma. Aki ilyen géptípus iránt érdeklődik, az üzemben tekintheti meg a fentebb említett gépgyár „Duplex”

síknyomó rotációsát a bécsi vásáron, ahol az szeptember 4-től 11-ig a 6674—76. kiállítási helyen működik.

A mostani őszi bécsi vásáron, szeptember 4—11-ike között a nálunk jól ismert *Gutenberghaus Gebr. Geel* cég, a *Mergenthaler* szedőgépgyár vezérképiselete ismét igen érdekes és tanulságos kiállítással lép a szakközönség elé. Tudvalévő, e cég a *Wien*

OLVASSÁTKOZÁSOK ÉS TERJESSZÉTEK A MAGYAR GRAFIKA NYOMDAIPARI HAVI FOLYÓIRATOT!

MEGJELENIK HAVONKINT 24-32 OLDAL TERJEDELEM-BEN, 8 MELLÉKLETTEL. EGY FÜZET ÁRA 15 PENGÓ ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 15 PENGÓ

AZ ELMÉLETI TUDÁST CIKKEINEK OLVA-SÁSA GYARAPÍTTJA SZEDÉS- ÉS NYOMÁS MINTÁINAK TANULMÁNYOZÁSA A TIPOGRÁFIAI IZLÉST ÉS HELYES SZÍNER-ZÉKET NEMESÍTI.

KIADÓHIVATALA: BUDAPEST, VIII. RÖKK SZILÁRD UCCÁ 4 SZÁM

látható, a Gutenberghaus Gebr. Geel ezidei kiállítása az eddigieknél sokkal tartalmasabb és újszerűbb, miért is ajánlatos, hogy a vásáron megforduló szakemberek mindezeket a gépeket üzemben tekintsék meg.

A világ egyik legelső könyvgyűjtője volt a nemrég elhunyt amerikai vasútkirály: Huntington, aki évtizedekkel ezelőtt egy antikvárius útján gyűjtött régi sajtótermékeket, később annyira „bolondja” lett a régi könyvek gyűjtésének, hogy e célból külön szakértőt alkalmazott. Pasadenában levő palotájában a könyvritkaságok légióját gyűjtötte egybe. Így a híres Hoe Könyvtár elárverezésekor 50.000 dollárért megvette e gyűjtemény gyönygét: egy Gutenberg-bibliát. A Britwell- és a Huth-könyvtárak nagyobb részét is ő szerezte meg. Gyűjteménye különösen gazdag az 1640 előtti angol nyomtatványokban.

VII, *Lerchenfeldstrasse 37.* számú házában állandó gépkiállítást tart fenn, amelyet a bécsi tavaszi és őszi vásárok idejére különleges gépekkel is ki szokott egészíteni. A mostani kiállítás elsősorban a Linotype gépek legújabb modeljei mellett a Ludlow-féle betűsoröntőgépet és ennek tartozékait: a nagyon praktikus matricatartó szekrényeket és fiókokat, továbbá a Maschinenfabrik Augsburg—Nürnberg géppgár mélynyomó gépeit önbetűkészítőkkel és jőhírnevé „Terno” gyorsajtóit, az új „Elka” vertikális nyomóautomatát és a heidelbergi nyomóautomatát, a „Brillant” tégelysajtót, a Delta—Bulldogg-marógépet, valamint a Kempe-féle gyorsmegmunkálógepeket tömöntődék részére s különböző rendszerű hengeröntőkészülékeket mutatja be. Amint

OLVASSÁTKOZÁSOK ÉS TERJESSZÉTEK A MAGYAR GRAFIKA

CIMŰ NYOMDAIPARI HAVI FOLYÓIRATOT! MEGJELENIK HAVONKINT 24-32 OLDAL TERJEDELEM-BEN, 8 MELLÉKLETTEL. AZ ELMÉLETI TUDÁST CIKKEINEK OLVA-SÁSA GYARAPÍTTJA SZEDÉS- ÉS NYOMÁS MINTÁINAK TANULMÁNYOZÁSA A TIPOGRÁFIAI IZLÉST ÉS HELYES SZÍNER-ZÉKET NEMESÍTI. EGY FÜZET ÁRA 15 PENGÓ ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 15 PENGÓ.

KIADÓHIVATALA: BUDAPEST, VIII. RÖKK SZILÁRD UCCÁ 4 SZÁM

kiadását egy kegyetlen borbély vette és pedig büntetésből, azért, mert a portásra ökölcspásokat mért. Ha a portás sokszor részesülne ilyen ökölcspásokban, akkor a st.-afrai könyvtár alig tudná befogadni a könyveket.)

Üzleti titok. Üzleti titoknak nevezik a kereskedelmi vagy ipari vállalatokban azokat a ténykörieményeket, amelyek az áru vagy bármely készítmény árának megállapítása alapszik. Üzleti titok az egyes kereskedők árumegszámozása (numerációja) és üzleti titok sok helyütt a gyártási eljárások módja, a kalkuláció alapja stb. A nyomdaiparban például valamely munka elkészítésének ideje egyik főtényezője a nyomtatvány ármegállapításának. Van

SZAKTÁRSÁK

MAGYAR GRAFIKA

CIMŰ NYOMDAIPARI HAVI FOLYÓIRATOT! MEGJELENIK HAVONKINT 24-32 OLDAL TERJEDELEM-BEN, 8 MELLÉKLETTEL. AZ ELMÉLETI TUDÁST CIKKEINEK OLVA-SÁSA GYARAPÍTTJA SZEDÉS- ÉS NYOMÁS MINTÁINAK TANULMÁNYOZÁSA A TIPOGRÁFIAI IZLÉST ÉS HELYES SZÍNER-ZÉKET NEMESÍTI. EGY FÜZET ÁRA 15 PENGÓ ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 15 PENGÓ.

KIADÓHIVATALA: BUDAPEST, VIII. RÖKK SZILÁRD UCCÁ 4 SZÁM

MAGYAR GRAFIKA

CIMŰ NYOMDAIPARI HAVI FOLYÓIRATOT! MEGJELENIK HAVONKINT 24-32 OLDAL TERJEDELEM-BEN, 8 MELLÉKLETTEL. AZ ELMÉLETI TUDÁST CIKKEINEK OLVA-SÁSA GYARAPÍTTJA SZEDÉS- ÉS NYOMÁS MINTÁINAK TANULMÁNYOZÁSA A TIPOGRÁFIAI IZLÉST ÉS HELYES SZÍNER-ZÉKET NEMESÍTI. EGY FÜZET ÁRA 15 PENGÓ ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 15 PENGÓ. KIADÓHIVATALA: BUDAPEST, VIII. RÖKK SZILÁRD UCCÁ 4 SZÁM

SZAKTÁRSÁK! OLVASSÁTKOZÁSOK ÉS TERJESSZÉTEK

A MAGYAR GRAFIKA SZEDÉSPÁLYÁZATÁRA BEÉRKEZETT PÁLYAMUNKÁKBÓL

A első hasábon fent: „*Neuland*” jeligéjű munka; lent: „*Munkanélküli 6*” munka, tervezte: *Beke Zoltán*. A második hasábon lent: „*A munka nemesít*” jeligéjű munka. A harmadik hasábon fent: „*Munkanélküli 3*” jeligéjű munka, tervezte: *Beke Zoltán*; lent: „*Non omnis moriar*” jeligéjű munka, tervezte: *Kurucz István* (Zalaegerszeg)

pórusaiba hatolva a ragasztást sikerült eset, hogy valamely kisebb tételt, hogy ne kelljen külön beállítani, a munkaidőhöz csatolni. Éppen ekörül történik legtöbbször az üzleti titoknak a megsértése. Ugyanis van nyomtatványmegrendelő, aki a nyomdai alkalmazottól kérdezi meg, hogy munkája mennyi idő alatt készült és így akarja ellenőrizni a kalkuláció helyességét. Ebből már nem egy zavar keletkezett. Ezért a leghelyesebb, ha a nyomdai alkalmazott ezt a kérdést is „üzleti titok”-nak tekinti és a kíváncsiskodó megrendelőt az üzem vezetőségéhez utasítja. Általában kerülni kell a nyomda belügyeiről való beszélgetést a nyomdához nem tartozókkal.

Szakfilmek a drezdai papírkiállításán. A drezdai papírkiállítás keretében rendezett ismeretterjesztő előadások sorozatában több új szakfilm is szerepel. Ezek közül felemlítjük a Leipziger Neueste Nachrichten filmjét, amely a reklám legfontosabb, legelőnyösebb és leghatásosabb útja a hirdetés címet viseli. „Hogyan készül a betű?” címen

a frankfurti Bauersche Giesserei készítettett filmet, amely tanulságos voltánál fogva a legnagyobb érdeklődést keltette fel. A *nyomópapírról* a német papírgyárak szövetsége, a *postai levelezőlapról* egy drezdai levelezőlapgyáros készítettett filmeket, míg „*A technika a nyomógépgyártás szolgálatában*” címen a Dresden-Leipziger Schnellpressen Fabrik AG, Coswig cég mutatja be a legmodernebb nyomógépgyártást. Ezekon kívül még több más szakfilmet pergetnek le a kiállítás egyik kisebb pavillonjában, ezek inkább az egyes nagyobb üzemekről készült ú. n. „Werk-film”-ek.

Technikai jegyzetek

Nyomtatott felületek ragasztása. Egy kisebb nyomda zacskókészítésre kapott megbízást. A zacskók egész külső felülete „negatívbetűs alapnyomattal” volt nyomtatandó, amit lino-leumból vágtak ki, természetesen (?) a tényleges felületnél sokkal na-

gyobbra”. A zacskókhoz szükséges ily nyomatok elkészülte után a nyomdát az a kellemetlen meglepetés érte, hogy a nyomatoknak zacskóvá ragasztása sehogy sem sikerült, mert a tényleges felületen túl a ragasztásra szolgáló papírszélék is át lévén nyomtatva, a festékes felületű papiros semmiféle (enyv, dextrin, keményítő) ragasztószert sem volt képes felszívni s így a zacskószárnyak egymásra ragadását előidézní. A nyomda — mert ily körülmények között a rendelt 25.000 zacskót nem tudja leszállítani — megfelelő ragasztószert ajánlását kérte. Az előadottakból kivethető, hogy a tónusnyomáshoz túlságosan zsíros, vagyis dús firnisztartalmú festéket használtak, amely feltétlenül megakadályozza a közönségesebb ragasztószerek kifogástalan működését. Ily esetekben meg lehet kísérlni a kölni táblaenyvel való ragasztást, ha ahhoz meleg állapotban 10—20%-nyi lenolaj és velencei terpentint kevernek. Ez a ragasztószert csak meleg állapotban alkalmas arra, hogy a nyomtatott felületen a festéket feloldja s így a papír

AZ 1927. ÉVI SZEPTEMBER 4-11-IKI BÉCSI VÁSÁR ALKALMÁBÓL

SAJÁT — LERCHENFELDERSTRASSE 37 ALATT — KÜLÖN GÉPKIÁLLÍTÁSUNKON NAPONKÉNT 8—17,
VASÁRNAP 9—12 ÓRA KÖZÖTT ÜZEMBEN TEKINTHETŐK MEG A

LINOTYPE

SZEDŐGÉPEK ÖSSZES ÚJABB MODELLJEI A LEGMODERNEBB
KÜLÖN KIEGÉSZÍTŐ BERENDEZÉSEKKEL; A

LUDLOW

BETŪSOR ÖNTŐGÉP, A LUDLOW-SORVÁGÓFÜRÉS, A LUDLOW-
MATICATÁRAK, TOVÁBBÁ A

M • A • N

MÉLYNYOMÓGÉPEK, A „TERNO” GYORSSAJTÓK, MATRICASAJ-
TÓK ÉS SZÁRÍTÓBERENDEZÉSEK;

NYOMÓAUTOMATÁK, KÖNYVKÖTÉSZETI GÉPEK, ELSŐRENDŰ
RENDSZERŰ TÖMÖNTŐDEI ÉS HENGERÖNTŐ KÉSZÜLÉKEK STB.

VAN SZERENCSENK A VÁSÁR SZAKMABELI LÁTOGATÓIT ÉS AZ
ÖSSZES ÉRDEKLŐDŐKET E KIÁLLÍTÁSUNK MEGTEKINTÉSÉRE
TISZTELETTAL MEGHÍVNI

GUTENBERGHAUS GEBR. GEEL

WIEN VII, LERCHENFELDERSTR. 37. BUDAPEST II, HUNYADI JÁNOS ÚT 12

ressé tegye. — Végeredményben azonban azt a tanulságot vonhatjuk le ez esetből, hogy a ragasztandó sajtótermékeknek a ragasztás helyét nem szabad átnyomtatni. W.

Papiros eukalyptusz-fából. A világsajtó mindinkább fokozódó papiroszükséglete évenként millió és millió fenyőfaanyagának feldolgozását igényli, úgyhogy a szakértők komoly aggodalommal néznek a közeljövőnek elé, amikor a mai rendszerű ujságpapírgyártás folytonosságát a cellulózeanyagot szolgáltató fáknak kipusztítása esetleg veszélyeztetni fogja. Ez a súlyos probléma adta a gondolatot, hogy szalmaféléből, nádból és különböző tropikus fűféléből is papírost gyártsanak. Az eddigi eredmények bebizonyították ugyan, hogy mindezekből a növényyszerű anyagokból igenis lehet jó papírost gyártani, de ez a papiros ujságpapirosnak — nagyon drága. Legújabbán arról olvassunk, hogy Ausztráliában a rendkívül gyors növesű — (ujságpapírgyártás szempontjából igen fontos és nagyjelentőségű tulajdonság!) — eukalyptusz-fákból akarnak ujságpapírt gyártani. Az első kísérletek sikerültek, de az előállítási költségek olyan magasak voltak, amelyeket az ujságelőállítás nem bír el. Az újabb kísérleteknél az eukalyptuszanyagot más fákból nyert cellulózeval keverték s így sikerült is az előállítás költségeit tonnánként 2—3

font sterlinggel csökkenteni, aminek következtében most már igen széles alapokon fogják folytatni a további kísérleteket s remélik, hogy az új papiros ára nem lesz magasabb a mai áráknál. W.

Műnyomópapirosra való autotípianyomás. Lapunk egy olvasója egy rendkívül finom hálózatu autotípiáról nehéz műnyomópapírra készült nyomtatottat küldött be azzal a kérdéssel, hogy a képen megfigyelhető apró fehér foltok nem-e papírgyártási hibák folytán keletkeztek, továbbá, hogy állapítanak meg, vajjon a nyomáshoz használt festék valóban olyan elsőrendűen legfinomabb illusztrációs festék-e, aminőt erre a célra rendelt? Ez utóbbi kérdést azért tette fel, mert a nyomatok tele vannak apró fekete pontocskákkal, amiket olvasónk a rossz festéknek tulajdonít. — A nyomtatottat alaposan megvizsgálva megállapíthatjuk, hogy a fentebb leírt kellemetlen jelenségeknek semmiesetre sem lehet a festék az előidézője, amit annál inkább állíthatunk, mert olvasónk maga is elismerte levelében, hogy a „festék keverésekor mindenütt tükörfényes, szemcsézet nélküli felület mutatott. A hibát a papirosban is hiába keressük, mert a fehér foltok helyén valóban észlelhető ugyan némi bemélyedés, de mert e körül a nyomaton ú. n. udvar látható, bizonyosnak kell venni, hogy ezt a papiroson volt kréta vagy más porszem idézte elő, amely a festékezőhengerek elhagyása után került a formára. A hibák okát továbbkutatva állapítottuk meg, hogy a papiros felvágásakor a vágógép kése már igen tompa lehetett s ez idézte elő, hogy a vágás után a papír szélén sok krétaszemcse és papírost maradt vissza hozzátapadva. Ezek az odatapadt szemcsék a nyomás közben azután leváltak a papírszélekről s részben a klisére s onnan a festékező hengerre, részben a nyomóhenger körüli géprészekre s onnan a klisére kerültek. Ez utóbbi szemcsék és rostok idézték elő a nyomatokon észlelhető fehér foltocskákat, mert ezek a szemcsék a klisére csak akkor kerültek, amikor az a festékező henger alól kikerült s mielőtt a nyomás művelete megkezdődött

volna. A tanulság tehát az, hogy vágáshoz használjunk éles kést, vagy a papírcsomó vágásfelületét a vágás után keféljük le s ekként távolítsuk el a tompa kés okozta porzódást. W.

Reszelőszerűen bordázott cicerőürpótlók vasból. A spízelés, vagyis az ürpótló anyagoknak nyomás közben való felemelkedése folytán előálló maszatalódás megakadályozása sok gondot okoz gépmesternek és szedőnek egyaránt. E kellemetlen és nem egy-

SÁRGA MÁRKÁJÚ
**MÄSER-
LEMEZEK**

Mäser közismert és nálunk is kedveltségnek örvendő alnyomat-lemezeit hosszú, fáradságos kísérletek után ismét a régi jó, kifogástalan minőségben állítják elő. E kísérletek eredményét: az új sárga márkájú Mäser-lemezeket a szakemberek örömmel üdvözlik és használják

☀
KÉRJEN
INGYEN MINTÁT
ÉS
ÁRAJÁNLATOT

☀
**GRAPHISCHE
FACHZENTRALE
G.M.B.H. LEIPZIG C. 1**

KOH-I-NOOR
FÉMKERETES
RASZTEREK
AUTOTÍPIÁK,
SZÍNES NYOMATOK,
OFFSET- ÉS MÉLYNYOMTATÁS
CÉLJÁRA 25 ÉV ÓTA
ÁLLANDÓAN
A LEGJOBBAK!
KIVÁNSÁGRA
NAGY ILLUSZTRÁLT
KATALÓGUST DIJTALANUL ÉS
PORTÓMENTESEN
KÜLDÜNK
HERBST & JLLIG
FRANKFURT AM MAIN

szer anyagi károsodást okozó jelenség meggátlását már eddig is számtalan „találmány” célozta, de minden különösebb eredmény nélkül. Legújabbán a Leipzig melletti Seifentshainban működő Paul Prækelt szabadalmaztatott olyan ciceróúrpótlókat, amelyeknek oldalfalai reszelőszerű bordázattal bírnak. Ezekkel az úrpótlókkal a formazáráskor kell a szedést körülrakni. A forma bezárása után a reszelőszerű bordázat a szedés külső szélén levő anyagba: betűbe, vagy úrpótlóba mélyed, anélkül azonban, hogy azokban kárt okozna s ekként azt az anyagot lefogván, annak felemelkedését megakadályozza. Az ilyen formazárás azonban valamivel több időt vesz igénybe, amit a feltaláló azzal vél ellensúlyozni, hogy vasúrpótlóinak egyik oldalába körszelet formájú zsilipet alkalmazott oly célból, hogy a szedést összetartó kikötőzsinórt ne kelljen a formazáráskor eltávolítani; a zsinór rajtahagyatván a szedésen, ebben a zsilipben helyet talál. Természetes, hogy ily esetben a zsinórnak csomómentesnek kell lennie és az elkötő csokrot is a szedés

egyik sarkán a reglettákon kívül hagyni. — Amint látjuk, e „találmány” is azok közé tartozik, amelyeknek jelentősége a gyakorlatban nem fog nagyra nőni. Kétséges ugyanis, hogy a reszelőszerű bordázat valóban olyan ártalmatlan volna, amilyennek a feltaláló állítja. A formát okvetlenül erősebben kell zárni, hogy a bordázat a szedés ólomanyagába kevésbé is belemélyedhessen; ez a belemélyedés pedig alighanem azt is eredményezi, hogy a betűk oldalfalai a bemélyedések körül kidomborodnak, miáltal az újabb felhasználáskor már nem símulnak, nem szorulnak a szomszédos betűk falaihoz. A kikötőzsinór eltávolításának megspórolása — jól tudjuk, hiszen ilyen célt szolgáló zsilipes oldalú úrpótlókat hús évvel ezelőtt küszöböltük ki a használatból — nem mindig jelent időnyereséget. W.

Jól olvasható levonatot adjunk a korrektornak. Nemcsak azért, mert a halvány, hiányos levonat rontja a szemet, hanem azért is, mert sok kellemtelenséget okozott már, hogy egyes

részek a hasábon nem húzódtak le és éppen azokban voltak a legsúlyosabb hibák. Különösen a gépszedésnél fordul elő, hogy egy-egy sor alá ólomforgács kerül, ezek erősebben nyomódnak rá a korrektúralevonatra, ellenben az előtte vagy utána levő sor csak hiányosan, vagy egyáltalán nem olvasható. Ilyenkor a korrektor rendszerint bekeríti az olvashatatlan részt, ami azt jelenti, hogy az ott rejtőző hibákért felelősséget nem vállal. Ebben az esetben ha már új levonatot nem készítenek, legalább nézze meg a korrigáló, nincs-e hiba a „ki nem jött” részen. De jobb, ha inkább kifogástalan levonatot adunk a korrektornak. b.

Szerkeszti és kiadja Biró Miklós
Felelős szerkesztő Wanko Vilmos

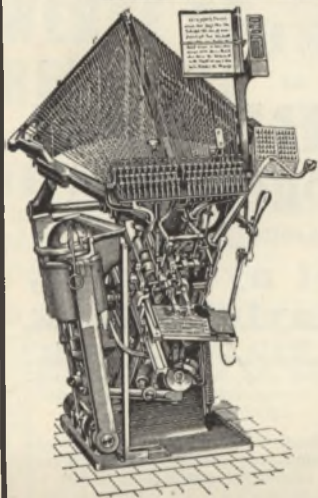
Főmunkatársak:
Herzog Salamon és Kner Albert

A szövegrész Intertype „C” modellű szedőgépeken szedve. (Képviseli „Grafika” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V, Csáky u. 49)

Nyomatott
Biró Miklós nyomdai műintézetében
Budapest VII, Rózsa ucca 25

LIPCSEI ŐSZI VÁSÁR

AUGUSZTUS 28-TÓL SZEPTEMBER 3-IG

MAGYARORSZÁGI
KÉPVISELET:

ÁLLANDÓ LIPCSEI KIÁLLÍTÁSUNKON, A

BUCHGEWERBEHAUS
(DOLZSTRASSE 1) 12. TERMÉBEN

A VÁSÁR TARTAMA ALATT A TYPOGRAPH
SZEDŐGÉP „UNIVERSAL” MODELLJE
ÜZEMBEN IS MEGTEKINTHETŐ

TYPOGRAPH

G. M. B. H. BERLIN NW 87

◀ KRAMMER LIPÓT, BUDAPEST VI, BAJNOK UCCA 24. SZÁM
TANZER MIKSA, BUDAPEST VII, AKÁCFA UCCA 50. SZÁM

RECORD

GYORS
SAJTÓNYITÓ

előnyeit a szakkörökben mindenütt dicsérik

BOHN & HERBER

gyorsajtógyár,
WÜRZBURG

Magyarországi vezérképviselőt

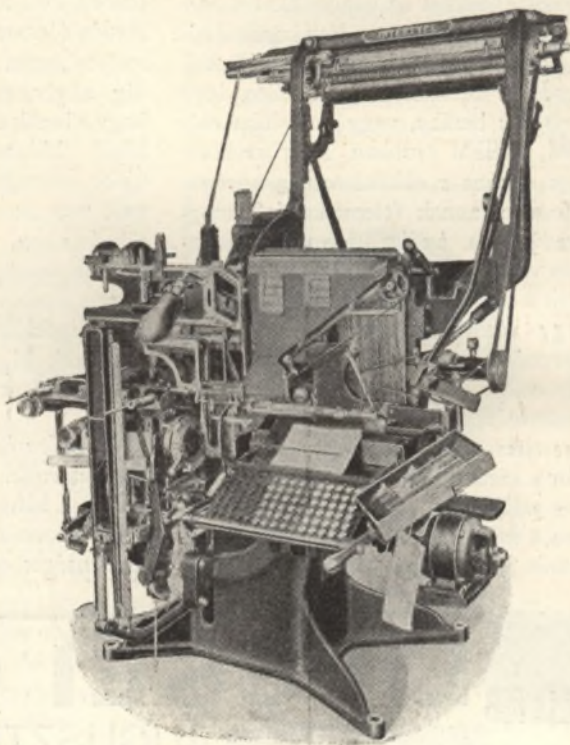
UNIVERSAL

GRAFIKAI SZAKÜZLET RT.

Budapest VIII, Rákóczi tér 2 • Telefon J.348-12

MIÉRT

terjedtek el annyira rövid időn belül az
INTERTYPE
szedőgépek ?

MERT

az

INTERTYPE

szedőgépek

beigazolták,

**hogy többet nyújtanak,
mint amennyit ígérnek**

A gondos és előrelátó nyomdavezető nem vezéreltetni magát tendenciózus színezetű híresztelések által, hanem józan és körültekintő mértegetése és szerzett tapasztalatai alapján azt rendeli, amivel saját érdekeit a legjobban szolgálhatja

A már üzemben lévő nagyszámú INTERTYPE szedőgépek megtekintése és az ismertető prospektusok gondos áttanulmányozása az érdeklődők nagy csoportját vezette táborunkba

Magyarországi és balkáni vezérképviselőt :

"GRAFIKA"

GÉPKERESKEDELMI RT

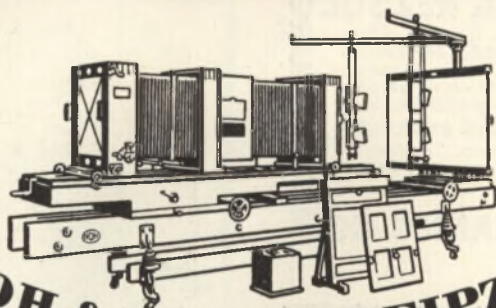
BUDAPEST V, CSÁKY U. 49

TELEFÓN: LIPÓT 904-57

Fényképeszeti reprodukáló-készülékek, objektívek, lencsék, ércfordítótükrök, eredeti vésett raszterek, színes szűrőüvegek

„Lux“ briliánsfény-fővételi és másoló ívlámpák, valamint a klisémegmunkáláshoz szükséges összes gépek és eszközök

HOH & HAHNE · LEIPZIG
 PRECÍZIÓS KIVITTEL · FÉNYKÉPESZETI REPRODUKÁLÓ-KÉSZÜLÉKEK GYÁRA · GYORS SZÁLLÍTÁS

A Victoria-Original-Schnelläufer

nyomáseállító szerkezettel bíró gyorsajtónk a

Victoria önberakókészülékünkkel

egy teljes és tökéletes egészét alkot és 50×70 cm-es alakú papírosnál **óránként 2700 nyomást** biztosít. A Victoria önberakókészülék egy perc alatt kézi berakásra átállítható

**ROCKSTROH-
WERKE AG
HEIDENAU**

Magyarországi képviselő

TANZER MIKSA

Budapest, VII. kerület,
Akácfa uca 50. szám
Telefón: József 406—31

⊗ SZAKMABELI ISMERETEIT, FIZESSEN ELŐ A „DEUTSCHER DRUCKER“ C. LEGJOBB NÉMET SZAKLAPRA

WOLLEN SIE SICH UNTERRICHTEN

über alles, was in der ganzen Welt und namentlich in Deutschland auf allen Gebieten der graphischen Berufe und Techniken geleistet und geboten wird,
 WOLLEN SIE WISSEN, was an neuen Maschinen und Hilfsmitteln auf den Markt kommt, was an neuen Verfahren und Methoden von Spezialisten eronnen und ausgearbeitet wurde,
 WÜNSCHEN SIE ANREGUNG und Belehrung, suchen Sie künstlerische Vorlagen für geschmackvolle Ausstattung von Familien-, Vereins-, Geschäfts- und Werbedrucksachen,

DANN ABONNIEREN SIE

die weltbekannte, im 33. Jahrgang erscheinende illustrierte graphische Monatsschrift

DEUTSCHER DRUCKER

(DEUTSCHERBUCH-UND STEINDRUCKER) BERLIN SW 61. HAGELBERGERSTR. 49

Probenummer kostenlos. Jahresbezugspreise RM 26, für Ungarn, Rumänien, Tschechoslovakei, Jugoslawien, übriges Ausland RM 30. Das Abonnement kann jederzeit beginnen. Zahlungen halb- oder vierteljährlich. Postscheckkonten: Budapest 54967, Wien 105095, Ljubljana 20449, Prag 79607

ETŐFIZETÉS NEGYEDÉVRE 6-50 MÁRKA. MŰTÁNYÁNSZÁMOT INGYEN KÜLD A KIADÓHIVATAL

HA BŐVÍTENI AKARJA

⊗ ÉVENKINT 12 VASKOS SZÁM

FERROTYPEK KÖNYVKÖTŐBETŰK RÉZBŐL MAGDEBURG
 Gyártja **DORNEMANN & CO.**

A Bugrán nagydíjjal kitüntetett könyvkötő rézbetűi és ferrotypöntődének gyártmányai; kézzel vagy présen való aranyozáshoz használatos rézbetűk, újság-, plakát- és zacskönyvnyomdák részére való ferrotypek, keretek világhírűek. Képviselet: **Pusztafi Zsigmond grafikai szaküzlet**
 Budapest VI. kerület, Tátra uca 6. szám. Telefonszám: T. 231-43. Cluj-Kolozsvár Strada Filipescu 10. (Románia)

TELJESEN ELFOGYOTT MAGYARORSZÁG
 IPARI, KERESKEDELMI ÉS MEZŐGAZDASÁGI **CÍMTÁRA**
 KORLÁTOLT PÉLDÁNYSZÁMBAN KAPHATÓK MÉG ALANTI KÖRZETI CÍMTÁRAK, ÚGYMINT:

I. Alsódunántúl
 II. Felsődunántúl
 III. Duna-Tisza közze
 IV. Tisza jobbpart
 V. Tiszántúl

Az egyes körzetcímtárak **ÁRA 16 PENGŐ**
 (bérmentve) az összeg előzetes beküldése v. utánvét mellett
RUDOLF MOSSE R. T.
 HIRDETŐOSZTÁLY — CÍMTÁROSZTÁLY
 BUDAPEST IV, VÁCI UCCA 18 (Rudolf Mosse-ház)
 TELEFÓN: T. 280-40 ÉS T. 208-39

Kérjük t. olvasóinkat, hogy rendeléseiknél a Magyar Grafikára hivatkozzanak.

Levélborítékok, mappák és díszlevélpapírok
VASADI ÉS VÉRTESI
 LEVÉLBORÍTÉK- ÉS PAPIRNEMŰGYÁR
 Budapest, VI, Vörösmarty ucca 50. sz.
 Telefonszámok: Teréz 221-14 és Teréz 130-86

Kliséket
 MÉLTÁNYOS / ÁRBAN / A /
 LEGJOBB / KIVITELBEN /
Részit
Pallas kemigráfiaja
 BUDAPEST, V, HONVÉD-U. 10/SZ/
 TELEFON: TERÉZ 5-67/5=68/

G É P
SZERELÉSEKET ÉS GÉPJAVÍTÁSOKAT
 Vállal bárhol s pontosan, legolcsóbb árak mellett eszközöl.
 Specialista gyorsajtók, rotációs gépek s rokonszakmabeli gépek teljes javításában. Gyárt: Kerek papírvágó gépet különböző szélességben, lemezollót, perforáló gépet kéz- és lábajtásra, stokprést mindenféle nyomdai és rokonszakmabeli segédgépeket. Állandóan raktáron tart, vesz, elad és becserél új és használt grafikai gépeket
KLEIN * ERNŐ
 GRAFIKAI GÉPEK, SZERELVÉNYEK GYÁRA
 VIII, JÓZSEF UCCA 72. TELEFÓN: JÓZSEF 372-39

— QUALITÄT!

MICHAEL HUBER FARBEN FABRIKEN MÜNCHEN

Vezérképviselő: „Grafika“ Gépkereskedelmi rt., Budapest V, Csáky ucca 49. Telefón: L. 904-57

